

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1

**Sarajevo,
januar-juni 2004.
siječanj-lipanj 2004.**

BILTEN SUDSKE PRAKSE
VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

OSNIVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Valtera Perića 15

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Predsjednik suda **AMIR JAGANJAC**

UREĐUJE:

ODJELJENJE ZA PRAĆENJE I
PROUČAVANJE SUDSKE PRAKSE

Amir JAGANJAC

Ignjacije DODIK

Hajrudin HAJDAREVIĆ

Sadudin KRATOVIĆ

Malik HADŽIOMERAGIĆ

Pero ZELIĆ

Zdenko ETEROVIĆ

Milan PAVLIĆ

IZDAVAČ:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Magribija 3

ZA IZDAVAČA:

Mehmedalija HUREMOVIĆ, direktor

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1

**Sarajevo,
januar-juni 2004.
siječanj-lipanj 2004.**

S A D R Ź A J

KRIVIČNO PRAVO

- sudske odluke

GRAĐANSKO PRAVO

- sudske odluke

UPRAVNO PRAVO

- Sudske odluke

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

1.

Član 362. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

KRIVIČNO DJELO NASILNIČKOG PONAŠANJA PO SVOJOJ SADRŽINI PREDSTAVLJA NEMOTIVIRANO NASILJE, KOJE SE OGLEDA U NJEGOVOJ BEZRAZLOŽNOSTI I ČINJENICI DA JE ONO BEZ OBJEKTIVNE POVEZANOSTI SA PONAŠANJEM OŠTEĆENOG, PA JE KAO TAKVO REZULTAT OBJESTI I IŽIVLJAVANJA UČINITELJA ODNOSNO SAMO JE SEBI CILJ.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-299/03 od 5.2.2004.g.)

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

2.

Članak 36. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (Sl. novine FBiH, broj: 20/01).

A) ZAKONSKA OBILJEŽJA KAZNENOG DJELA NEOVLAŠTENA PROIZVODNJA I STAVLJANJE U PROMET OPOJNIH DROGA IZ ČLANKA 238. STAVAK 2. KAZNENOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE NE ODGOVARAJU ZAKONSKIM OBILJEŽJIMA KAZNENOG DJELA IZ ČLANKA 252. STAVAK 2. RANIJEG KAZNENOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, ZA KOJE JE ZAKONOM O VRHOVNOM SUDU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE BILO ODREĐENO DA JE U PRVOSTUPANJSKOJ NADLEŽNOSTI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, PA VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE NEMA PRVOSTUPANJSKU NADLEŽNOST ZA KAZNENO DJELO IZ ČLANKA 238. STAVAK 2. KAZNENOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE.

B) S OBZIROM NA POJAM ORGANIZIRANE GRUPE LJUDI, ODREĐEN ČLANKOM 2. STAVKOM 17. NOVOG KAZNENOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, TE POJAM ORGANIZIRANI KRIMINAL ODREĐEN

ČLANKOM 3. ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VRHOVNOM SUDU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE ("SL. NOVINE FBIH"; BROJ: 20/01), POSTUPANJE U ISTRAZI NITI VOĐENJE PRVOSTUPANJSKOG KAZNENOG POSTUPKA ZA BILO KOJE KAZNENO DJELO PROPISANO U NOVOM KAZNENOM ZAKONU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (OSIM ZA KAZNENO DJELO TERORIZMA) UČINJENO OD ORGANIZIRANE GRUPE LJUDI, NIJE U STVARNOJ NADLEŽNOSTI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE NITI PO OSNOVU NJEGOVE PRVOSTUPANJSKE NADLEŽNOSTI ZA ORGANIZIRANI KRIMINAL.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kps-2/04 od 30.3.2004.g.)

3.

Član 146. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

BUDUĆI DA JE TEMELJNI UVJET ZA ODREĐIVANJE PRITVORA POSTOJANJE OSNOVANE SUMNJE DA JE OSUMNJIČENI UČINIO KRIVIČNO DJELO I DA TA OSNOVANA SUMNJA MORA POSTOJATI NE SAMO PRILIKOM ODREĐIVANJA PRITVORA NEGO I ZA SVO VRIJEME TRAJANJA PRITVORA, SUD JE DUŽAN PRI ISPITIVANJU PRIJEDLOGA ZA PRODUŽENJE PRITVORA U TOKU ISTRAGE CIJENITI POSTOJANJE TOG UVJETA ZA PRITVOR I TO NE SAMO NA TEMELJU DOKAZA I PODATAKA KOJI SU POSTOJALI U VRIJEME ODREĐIVANJA PRITVORA NEGO I ONIH KOJI SU PRIBAVLJENI TOKOM ISTRAGE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-526/03 od 29.10.2003.g.)

4.

Član 146. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

KADA VIJEĆE APELACIONOG ODJELJENJA SUDA ODLUČUJE O ŽALBI IZJAVLJENOJ PROTIV RJEŠENJA O PRODUŽENJU PRITVORA, MOŽE U SMISLU ČLANA 146. STAV 1. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE ISPITIVATI SAMO ONE ŽALBENE PRIGOVORE KOJI SE ODOSE NA POSTOJANJE OPĆEG UVJETA ZA PRITVOR (OSNOVANE SUMNJE DA JE OSUMNJIČENI UČINIO KRIVIČNO DJELO) I POSEBNOG UVJETA ZA PRITVOR (POSTOJANJE NEKOG OD OSNOVA ZA PRITVOR), A NE MOŽE ISPITIVATI OPRAVDANOST ŽALBENIH PRIGOVORA I PRIJEDLOGA OSUMNJIČENOG O UKIDANJU PRITVORA I NJEGOVOM PUŠTANJU NA SLOBODU UZ PRUŽANJE JAMSTVA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-I-10/03 od 19.12.2003. g.)

5.

Član 146. stav 1. tačka a. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

OKOLNOSTI KOJE JE U SVOM PRIJEDLOGU ZA PRODUŽENJE PRITVORA NAVEO GLAVNI TUŽITELJ – DA OSUMNJIČENI TRENUTNO BORAVI NA PODRUČJU REPUBLIKE SRPSKE I DA OD LIČNIH DOKUMENATA POSJEDUJE SAMO VOZAČKU DOZVOLU, SAME PO SEBI NE UKAZUJU NA OPASNOST OD BJEGSTVA KAO OSNOVA ZA ODREĐIVANJE PRITVORA PO ČLANU 146. STAV 1. TAČKA A. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: Kv-4/04 od 24.2.2004.g.)

6.

Član 146. stav 1. tačka b. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

ZAKLJUČAK O POSTOJANJU OSNOVANE BOJAZNI DA ĆE OSUMNJIČENA OMETATI ISTRAGU UTICANJEM NA SVJEDOKE ILI SAUČESNIKE U SMISLU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, MORA BITI KONKRETIZIRAN NAVOĐENJEM ČINJENICA, KOJE POKAZUJU DA JE OSUMNJIČENA OSOBNO POKUŠALA UTJECATI NA NEKOG SVJEDOKA ILI SAUČESNIKA ODNOSNO DA JE TAKVO UTJECANJE POKUŠALA IZVRŠITI PREKO DRUGE OSOBE. PREMA TOME, PRODUŽENJE PRITVORA U SMISLU NAVEDENE ZAKONSKE ODREDBE JE OPRAVDANO SAMO AKO JE ČINJENIČNO VERIFIKOVAN NEPOSREDAN ILI POSREDAN POKUŠAJ OSUMNJIČENE DA UTJEČE NA SVJEDOKE ILI SAUČESNIKE, A NE DA SE MOŽE SAMO PRETPOSTAVITI DA JE PREDUZIMANJE TAKVIH RADNJI MOGUĆE, JER BI U TOM SLUČAJU OVAJ PO PRIRODI FAKULTATIVAN PRITVOR PROTIVNO ZAKONU POSTAO OBLIGATORAN.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-164/04 od 14.5.2004.g.)

7.

Član 146. stav 1. tačka c. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

ZAKLJUČAK O POSTOJANJU NAROČITIH OKOLNOSTI KOJE OPRAVDAVAJU BOJAZAN OD PONAVLJANJA KRIVIČNOG DJELA KAO OSNOV ZA PRITVOR U SMISLU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA C. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, MOŽE POSTOJATI I U SLUČAJU KADA JE PRAVOMOĆNOM SUDSKOM ODLUKOM UTVRĐENO DA JE MLDB. OSUMNJIČENI UČINIO ISTO ILI ISTOVRNSNO KRIVIČNO DJELO PRIJE UČINJENJA KRIVIČNOG DJELA POVODOM KOJEG MU JE ODREĐEN PRITVOR. RADI TOGA, POMENUTI ZAKLJUČAK NIJE MOGUĆE IZVESTI KAO U POBIJANOM RJEŠENJU NA TEMELJU OKOLNOSTI DA JE MLDB. OSUMNJIČENI KOD POLICIJE EVIDENTIRAN KAO MOGUĆI UČINITELJ VIŠE KRIVIČNIH DJELA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-15/04 od 19.1.2004.g.)

8.

Član 146. stav 1. tačka d. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

AKO SU OPTUŽNICOM OBUHVAĆENA KRIVIČNA DJELA UČINJENA U STJECAJU, ONDA JE ZA ODREĐIVANJE PRITVORA OPTUŽENOM U SMISLU ODREDBE ČLANA 146. STAV 1. TAČKA D. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE POTREBNO, DA SU U ODNOSU NA KRIVIČNO DJELO ZBOG KOJEG JE TUŽITELJ PODNIO PRIJEDLOG ZA PRODUŽENJE PRITVORA ISPUNJENI SVI PROPISANI UVJETI U NAVEDENOJ ZAKONSKOJ ODREDBI, PA NIJE MOGUĆE UZIMANJE U OBZIR ČINJENICA I OKOLNOSTI KOJE SE ODOSE NA DRUGA KRIVIČNA DJELA ZA KOJA SE NE MOŽE IZREĆI KAZNA ZATVORA OD DESET GODINA ILI TEŽA KAZNA, BEZ OBZIRA ŠTO SU ISPUNJENI OSTALI TRAŽENI UVJETI (POSTOJI OSNOVANA SUMNJA DA JE OPTUŽENI UČINIO TA KRIVIČNA DJELA I DA JE USLJED NAČINA ILI POSLJEDICA KRIVIČNIH DJELA ODREĐIVANJE PRITVORA NEOPHODNO ZA SIGURNOST GRAĐANA ILI IMOVINE).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-8/04 od 9.1.2004.g.)

9.

Članak 148. stavak 5. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

AKO SUDAC ZA PREDHODNO SASLUŠANJE OCIJENI DA JE PRIJEDLOG TUŽITELJA ZA ODREĐIVANJE PRITVORA PREMA OPTUŽENOM NEPRIHVATLJIV, ONDA O TOME NE DONOSI ODLUKU, VEĆ PREDMET DOSTAVLJA IZVANRASPRAVNOM VIJEĆU DA ODLUČI O PRIJEDLOGU. UKOLIKO VIJEĆE DONESE RJEŠENJE KOJIM SE ODBIJA PRIJEDLOG TUŽITELJA ZA ODREĐIVANJE PRITVORA PREMA OPTUŽENOM, PROTIV TOG RJEŠENJA TUŽITELJ NEMA PRAVO ŽALBE, PA ĆE VIJEĆE APELACIONOG ODJELJENJA IZJAVLJENU ŽALBU TUŽITELJA ODBACITI KAO NEDOPUŠTENU.

Iz obrazloženja:

Prijedlozima broj: Kt-57/02 od 28.10. i 24.11.2003. g. tužitelj je zatražio određivanje pritvora optuženima H.E. i H.I.

Sudac za prethodno saslušanje Kantonalnog suda u Sarajevu nije prihvatio taj prijedlog, zatraživši da o tome u smislu odredbe članka 148. stavak 5. ZKP FBiH odluči vanraspravno vijeće (članak 25. stavak 6.) tog suda.

Kantonalni sud u Sarajevu, rješenjem broj Kv-440/03 od 28.11.2003. godine, postupajući po navedenoj odredbi članka 148. stavak 5. ZKP FBiH, odbio je prijedloge tužitelja za određivanje pritvora optuženima H.E. i H.I.

Protiv tog rješenja žalbu je podnio tužitelj zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka i zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenoga činjeničnog stanja, s prijedlogom da se pobijano rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu ukine i predmet vrati na ponovno odlučivanje.

Nakon što je na sjednici vijeća ispitao u prvom redu dopuštenost žalbe protiv navedenog rješenja, ovaj sud je utvrdio da žalba tužitelja podnesena protiv rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj Kv-440/03 od 28.11.2003. godine po zakonu nije dopuštena, iz sljedećih razloga:

Podneseni prijedlog tužitelja za određivanje pritvora sudac za prethodno saslušanje nije prihvatio, već je spis sa izjavom o neprihvatanju tog prijedloga dostavio vanraspravnom vijeću Kantonalnog suda u Sarajevu na odlučivanje prema odredbi člana 148. stav 5. ZKP FBiH. Vanraspravno vijeće (članak 25. stavak 6. ZKP FBiH) navedenog suda pobijanim rješenjem odbilo je prijedlog tužitelja za određivanje pritvora optuženim H.E. i H.I., protiv kojega, prema dikciji zakonskih odredbi članka 151. stavak 1. i članka 148. stavak 5. ZKP FBiH nije dopuštena žalba. Naime, prema odredbi članka 151. stavak 1. ZKP FBiH, žalba protiv rješenja bila bi dopuštena samo protiv rješenja kojim bi pritvor

bio određen, odnosno produžen ili ukinut. Kako u konkretnom slučaju pritvor protiv optuženih nakon potvrđivanja optužnice nije bio određen, pa prema tome nije mogao biti produžavan niti ukinut, to se i ne radi o odluci o pritvoru protiv koje bi bila dopuštena žalba. S druge strane, prema izričitoj odredbi članka 148. stavak 5. ZKP FBiH protiv rješenja vijeća (članak 25. stavak 6.) žalba se može podnijeti samo ako je pritvor određen i takvu žalbu može podnijeti samo pritvorena osoba, što također nije slučaj u ovom predmetu. Na osnovu navedenog proizlazi da protiv rješenja vanraspravnog vijeća kojim je odbijen prijedlog za određivanje pritvora, a nakon što je i sudac za prethodno saslušanje, kao prva instanca, također izjavio neslaganje s tim prijedlogom, žalba nije dopuštena jer navedene zakonske odredbe predviđaju pravo žalbe samo protiv rješenja vijeća kojim je određen, produžen ili ukinut pritvor, a ne i u slučajevima kada vanraspravno vijeće odbije prijedlog za određivanje pritvora. Kako, dakle, pritvor u konkretnom slučaju nakon potvrđivanja optužnice nije određen, produžavan ili ukinut u odnosu na optužene H.E. i H.I., to se konačno utvrđuje da tužitelj nema pravo žalbe protiv pobijanog rješenja Kv-440/03 od 28.11.2003. godine, koje je donijelo vanraspravno vijeće (članak 25. stavak 6.) Kantonalnog suda u Sarajevu i kojim su odbijeni prijedlozi tužitelja za određivanje pritvora protiv optuženih.

Sukladno tome, ovaj sud također nalazi da je u konkretnom slučaju ispoštovana dvostepenost odlučivanja po prijedlogu tužitelja za određivanje pritvora jer je prvu odluku donio sudac za prethodno saslušanje kao prva instanca u odlučivanju, a potom vanraspravno vijeće kao viša instanca, imajući pri tom u vidu činjenicu da nijedna od tih instanci nije prihvatila prijedlog tužitelja za određivanje pritvora. Glede toga, osim navedenih zakonskih propisa koji pravno zakonski ne predviđaju žalbu i u ovim slučajevima, treba istaknuti i to da je time ispoštovano temeljno načelo o dvostepenosti odlučivanja u konkretnom slučaju.

Uz navedeno treba istaknuti i to da je pouka o pravu na žalbu koja je data na kraju pobijanog rješenja od strane Kantonalnog suda u Sarajevu, pogrešna pravna pouka i kao takva za stranke ne može konstituirati jedno zakonsko pravo (pravo na žalbu) koje im prema odredbama ZKP FBiH ne pripada. Zbog toga takva pogrešna pravna pouka u konkretnom slučaju nema nikakav pravni učinak.

Na osnovu izloženog, ovaj sud je utvrdio da nije dopuštena žalba tužitelja protiv rješenja vanraspravnog vijeća (članak 25. stavak 6.) Kantonalnog suda u Sarajevu broj Kv-440/03 od 28.11.2003. godine, zbog čega je na osnovu odredbe članka 337. stavak 3. ZKP FBiH i odlučeno kao u izreci.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-580/03 od 23.12.2003.g.)

10.

Član 150. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

U TOKU TRAJANJA ISTRAGE, OSUMNJIČENI I NJEGOV BRANITELJ MOGU BEZ IKAKVIH OGRANIČENJA PODNOSITI PRIJEDLOGE ZA UKIDANJE PRITVORA O KOJIM ODLUČUJE SUDIJA ZA PREDHODNI POSTUPAK. PROTIV TOG RJEŠENJA ŽALBA NIJE DOPUŠTENA I NE MOŽE JE KONSTITUISATI POGREŠNO DATA PRAVNA POUKA DA JE ŽALBA DOPUŠTENA PA UKOLIKO JE PODNEŠENA MORA BITI ODBAČENA KAO NEDOPUŠTENA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-96/04 od 29.3.2004.g.)

11.

Član 151. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

NAKON POTVRĐIVANJA OPTUŽNICE SUDIJA ZA PREDHODNO SASLUŠANJE NIJE FUNKCIONALNO NADLEŽAN DA ODLUČUJE O PRIJEDLOGU TUŽITELJA ZA PRODUŽENJE PRITVORA PREMA OPTUŽENOM, VEĆ O TOM PRIJEDLOGU MOŽE ODLUČITI IZVANRASPRAVNO VIJEĆE IZ ČLANA 25. STAV 6. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Iz obrazloženja:

U podnesenoj optužnici stavljen je prijedlog da sudija za predhodno saslušanje u ovoj krivičnoj stvari prema optuženima K.H., K.B. i K.I. produži pritvor.

Time se otvorilo pitanje funkcionalne nadležnosti sudije za predhodno saslušanje u smislu toga, da li je ovlašten da odlučuje o produženju pritvora nakon potvrđivanja optužnice.

Prije davanja odgovora na navedeno pitanje, valjalo je poći od toga, da je u članu 21. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine koji se odnosi na značenje izraza pod tačkom e. navedeno, da je sudija za predhodno saslušanje takav sudija koji nakon podizanja optužnice postupa u slučajevima kada je to propisano ovim zakonom i koji ima ovlaštenja koja pripadaju sudiji za predhodni postupak. Dakle, procesna ovlaštenja sudije za predhodno saslušanje su izričito propisana u zakonu, a uz to on još ima ovlaštenja koja ima i sudija za predhodni postupak. Pošto u zakonu nema odredaba koje bi propisivale ovlaštenja sudije za predhodno saslušanje u pogledu pritvora nakon potvrđivanja optužnice, onda je jasno da se analogno tome primjenjuju odredbe koje se odnose na nadležnost sudije za predhodni postupak u vezi sa pritvorom. Tako

prema odredbi člana 153. stav 4. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine sudija za predhodni postupak može rješenjem odrediti pritvor, a u smislu odredbe člana 150. stav 1. istog zakona može ga i ukinuti. Imajući u vidu takva ovlaštenja sudije za predhodni postupak, kao i to da ga neka druga odredba ne ovlašćuje da može produžiti pritvor, onda je jasno, da ni sudija za predhodno saslušanje ne može donijeti rješenje o produženju pritvora kako se to neosnovano predlaže u optužnici, već o navedenom prijedlogu može odlučiti samo vijeće iz člana 25. stav 6. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kv-6/04 od 9.3.2004.g.)

12.

Član 151. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

KADA NAKON POTVRĐIVANJA OPTUŽNICE ODLUČUJE O ŽALBAMA NA RJEŠENJE PRVOSTEPENOG SUDA O PRODUŽENJU PRITVORA OPTUŽENIMA, VIJEĆE APELACIONOG ODJELJENJA DRUGOSTEPENOG SUDA NEMA ZAKONSKIH OVLAŠTENJA DA SE PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI UPUŠTA U ISPITIVANJE POGREŠNO OZNAČENJE DUŽINE TRAJANJA PRODUŽENOG PRITVORA OD JEDNE GODINE (UMJESTO DVA MJESECA), ALI U OBRAZLOŽENJU RJEŠENJA MOŽE U CILJU INSTRUKTIVNOG DJELOVANJA UKAZATI NA TU POGREŠKU.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-584/03 od 23.12.2003.g.)

13.

Članak 452. stavak 3. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

ODREDBE O TZV. NEPRAVOM PONAVLJANJU KAZNENOG POSTUPKA PREDVIĐENE PO DOSADAŠNJIM PROPISIMA, PRIMJENJUJU SE U SVIM SLUČAJEVIMA U KOJIM SU PO TIM PROPISIMA DONESENE PRAVOMOĆNE PRESUDE PROTIV ISTOG OSUĐENOG, A NISU PRIMJENJENE ODREDBE O ODMJERAVANJU JEDINSTVENE KAZNE ZA DJELA U STJECAJU.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-72/04 od 6.4.2004.g.)

GRADANSKO PRAVO

NADLEŽNOST

14.

Članak 49. (sada čl. 48.) Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga

Članak 16. Zakona o parničnom postupku

NE POSTOJI SUDSKA NADLEŽNOST ZA POVRAT NEPRAVILNO NAPLAĆENOG POREZA, NI KADA SE KAO PRETHODNO PITANJE POJAVLJUJE UTVRĐENJE NEZAKONITIM OPĆEG AKTA IZVRŠENE VLASTI, ČIJOM PRIMJENOM JE NAPLATA IZVRŠENA.

Iz obrazloženja:

Tužitelj zahtijeva da mu tuženi isplati iznos od 2.657.881,40 KM sa zakonskim zateznim kamatama koji je, prema njegovim navodima, morao platiti više od stvarne i zakonom određene obaveze (zbog nezakonitog povećanja poreske osnovice) po osnovu poreza na promet naftnih derivata tokom 1999. godine.

Iz činjeničnog supstrata tužbe proizilazi da je tužitelj kao uvoznik i distributer nafte i naftnih derivata bio poreski obveznik poreza na promet naftnih derivata, te vršio uplate poreza na promet naftnih derivata u toku 1999. g. po obračunu koji je vršio shodno odredbama čl. 16. st. 6. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga. Razlika koja je od njega prinudno naplaćena a koja je predmet spora, pojavila se kada je Vlada FBiH svojom Odlukom o najvišim maloprodajnim cijenama benzina, dizel goriva i lož ulja (koja je prema tvrdnji tužitelja nezakonita jer je u suprotnosti sa navedenim odredbama Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga), u strukturu osnovice poreza na promet naftnih derivata uključila i iznos naknade za puteve u maloprodajnoj cijeni naftnih derivata. Tražio je da prvostepeni sud kao predhodno pitanje utvrdi nezakonitost navedene Odluke Vlade, a nakon toga naloži tuženoj da mu vrati iznos naplaćen prinudnim putem zbog primjene nezakonite Odluke.

Ovakvu tužbu ovaj sud, polazeći od njenog činjeničnog osnova, shvata kao zahtjev za vraćanje nezakonito naplaćenog poreza. Kako po odredbama čl. 49. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga poreski obveznik od koga je naplaćen porez na promet koji nije bio dužan da plati, ima pravo na povrat plaćenog zajedno sa kamatama,

pod uslovima navedenim u zakonu, ovaj sud nalazi da sud nije nadležan da o ovakvom zahtjevu odlučuje u parničnom postupku. Ovo i kada je tužitelj eventualno propustio rokove za podnošenje zahtjeva u upravnom postupku, za vraćanje iznosa poreza koji mu je nezakonito naplaćen ili je u tome postupku odbijen sa zahtjevom za vraćanje kao neosnovanim, jer porez koji mu je nezakonito naplaćen od strane upravnog organa u čijoj je isključivoj nadležnosti da o takvom zahtjevu odluči, ne može poreski obveznik zanemarujući odredbe Zakona o porezu na promet poreza i usluga o vraćanju iznosa koji poreski obveznik nije bio dužan uplatiti, ostvariti putem građanske tužbe.

Iz navedenih razloga ovaj sud je, pazeći po službenoj dužnosti da li rješavanje spora spada u sudsku nadležnost, primjenom čl. 16. st. 1. i 2. Zakona o parničnom postupku, oglasio se apsolutno nenadležnim za rješavanje ovog spora, ukinuo pobijano rješenje i tužbu odbacio.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, br. Pž-169/02 od 12.2.2004.god.)

15.

Članak 21. st. 2. i 28. Zakona o stambenim odnosima

NE POSTOJI SUDSKA NADLEŽNOST ZA RJEŠENJE SPORNOG ODNOSA KADA DAVATELJ STANA NA KORIŠTENJE, NAKON SMRTI NOSITELJA STANARSKOG PRAVA, ODBIJE SKLOPITI UGOVOR O KORIŠTENJU STANA SA ČLANOM OBITELJSKOG KUĆANSTVA.

Iz obrzaloženja:

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba tužene Općine i potvrđena prvostupanjska presuda kojom je utvrđeno da je tužiteljica poslije smrti svoje bake, sa kojom je kao nositeljem stanarskog prava na spornom stanu, živjela u zajedničkom domaćinstvu, stekla na njemu stanarsko pravo što da joj je tužena dužna priznati i naknaditi parnične troškove.

Protiv drugostupanjske presude, tužena je izjavila reviziju.

Revizija je osnovana.

Prema navodima tužbe i dokaznog materijala proistječe da je nositeljica stanarskog prava na spornom stanu sve do svoje smrti bila R.R. Tužiteljica tvrdi da je ona unuka nositeljice stanarskog prava i da je sa njom u stanu živjela sve do njezine smrti kao član obiteljskog kućanstva. Po toj osnovi smatra da joj pripada pravo nastaviti sa korištenjem stana, ali kako tužena općina kao davatelj stana na korištenje, odbija sa njom sklopiti ugovor o korištenju stana i tako joj priznati svojstvo nositelja stanarskog prava, podnijela je tužbu sudu prvog stupnja sa zahtjevom da joj sud u parnici utvrdi postojanje toga statusa.

Sporno je dakle, da li tužiteljica ima pravo nastaviti koristiti sporni stan poslije smrti nositelja stanarskog prava (ako je u smislu članka 21. stavak 2. Zakona o stambenim odnosima bila član obiteljskog kućanstva), te da li je stoga tužena dužna sklopiti sa njom ugovor o korištenju stana, kako bi tužiteljica postala nositeljem stanarskog prava.

Ovakav spor ne ide u sudsku nadležnost, pa su sudovi nižeg stupnja pogriješili kada su, izašavši iz okvira sudske nadležnosti, sudili o stvari iz isključive nadležnosti tijela uprave.

Naime, kada nakon smrti nositelja stanarskog prava, davatelj stana na korištenje odbije sklopiti ugovor o korištenju stana sa članom njegovog obiteljskog kućanstva, smatrajući da po članku 21. stavak 2. u vezi sa člankom 6. stavak 2. Zakona o stambenim odnosima, nema pravo nastaviti sa korištenjem stana, za rješavanje spornog odnosa ne postoji sudska nadležnost, već nadležnost tijela uprave, kako je to izrijekom propisano člankom 28. Zakona o stambenim odnosima.

Kako su sudovi nižeg stupnja sudili o stvari iz nadležnosti tijela uprave, izašli su iz okvir sudske nadležnosti (apsolutna nenadležnost), na koju se tijekom cijelog postupka mora paziti po službenoj dužnosti, revizija je uvažena, nižestupanjske presude ukinute i tužba odbačena (članak 377. stavak 2. Zakona o parničnom postupku).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-337/02 od 5.2.2004.g.)

PARNIČNI POSTUPAK

16.

Članak 171. st.1., 306. st.1. 336. st. 2. t. 13. Zakona o parničnom postupku

U IZRECI SVOJE PRESUDE SUD MORA POTPUNO ODREDITI KAKO TUŽBENI ZAHTJEV KOJI USVAJA, TAKO I ONAJ KOJI ODBIJA.

Iz obrazloženja:

Osnovano se stoga u zahtjevu za zaštitu zakonitosti ukazuje na nerazumljivost obe nižestepene presude jer ne samo da je ostalo nejasno pri kojem je konačno određenom tužbenom zahtjevu tužitelj ostao (član 171. st. 1. ZPP-a), već ni koji je tužbeni zahtjev odbijen, budući da u izreci prvostepene presude nije uopće označen. Kada u izreci presude nije označen tužbeni zahtjev koji se odbija, izreka je uvijek nerazumljiva i kao takva nije podobna proizvesti materijalno pravne niti procesno pravne posljedice

presuđene stvari (res judicata), jer takve pravne posljedice proizvodi i pravno obvezuje samo izreka, a ne i razlozi presude, sve i kada je u njima navedeno o kojem je tužbenom zahtjevu raspravljano u postupku.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, br. Gvl-51/03 od 30.12.2003.god.)

17.

Član 181. st. 1. i 364. st. 2. Zakona o parničnom postupku

KOD OBIČNIH MATERIJALNIH SUPARNIČARA PRAVO NA IZJAVLJIVANJE REVIZIJE ODREĐUJE SE POSEBNO U ODNOSU NA TUŽBENI ZAHTJEV SVAKOG SUPARNIČARA.

Iz obrazloženja:

Podnošenjem zajedničke tužbe u kojoj svaki tužitelj protiv tuženog ističe svoj samostalni zahtjev, koji se temelji na istom činjeničnom i pravnom osnovu, zasnovano je obično materijalno suparničarstvo (član 181. stav 1. tačka 1. prethodnog ZPP-a) u kome je procesni položaj svakog suparničara samostalan u odnosu na ostale, tako da se osim stvarne nadležnosti i pravo na izjavljivanje revizije određuje u odnosu na tužbeni zahtjev svakog suparničara posebno, a ne prema njihovom zbiru. Procesna samostalnost ujedno znači da procesne radnje koje poduzima jedan od običnih suparničara niti koriste niti štete ostalima.

Isto tako, procesne radnje koje poduzima protivna strana protiv jednog od ovakvih suparničara ne proizvode procesni učinak prema ostalima, tako da se dopuštenost revizije tuženog mora cijeliti odvojeno u odnosu na vrijednosni kriterij tužbenog zahtjeva svakog tužitelja, odnosno njegovog dijela na koji se revizija odnosi.

Kako, dakle, dosuđeni iznosi naknade neimovinske štete ni za jednog od tužitelja ne prelaze iznos od 15.000,00 KM (član 364. stav 2. prethodnog ZPP-a koji je bio na snazi u vrijeme podnošenja tužbe i donošenja prvostepene presude, a primjenjuje se na osnovu odredbe člana 456. stav 1. važećeg ZPP-a) to ni revizija tužene nije dopuštena, pa ju je primjenom odredbe člana 374. prethodnog ZPP-a, a u vezi sa članom 456. stav 1. važećeg ZPP-a, valjalo odbaciti, i odlučiti kao u izreci.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-129/02 od 4.3.2004.god.)

18.

Članak 336. st. 2. t. 10. Zakona o parničnom postupku

NE POSTOJI BITNA POVREDA ODREĐABA PARNIČNOG POSTUPKA KADA JE U PRESUDI POGREŠNO OZNAČEN ZASTUPNIK STRANKE, AKO JE ONA PRAVILNO ZASTUPANA.

Iz obrazloženja:

Tužena stranka u ovoj parnici je Federacija BiH kao pravna osoba i pravilno je označena u obje nižestpanjske presude, tako da je apsolutno jasno na koga se kao tuženu stranku one odnose. To što je uz pravilno označenje tužene kao stranke u postupku, pogrešno a i nepotrebno, označeno i njezino tijelo uprave iz čijeg pravnog odnosa potječe tražbina, ne čini bitnu povredu na koju revizija ukazuje. Pogotovo tu povredu ne čini ni očito pogrešno označenje zastupnika tužene u uvodnom dijelu prvostupanjske presude, što je drugostupanjski sud otklonio svojom presudom. Uostalom, ovakva bitna povreda ne može nikada postojati, bez obzira kako je u uvodnom dijelu presude označen zastupnik ili punomoćnik, ako je stranka pravilno zastupana, a revizija i ne tvrdi da je zastupanje tužene bilo nepravilno.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-208/02 od 20.5.2004.god.)

19.

Članak 171. st. 1. Zakona o parničnom postupku

NOVČANA OBVEZA JE POTPUNO ODREĐENA I KADA U IZRECI PRESUDE NIJE ODREĐENA U APSOLUTNOM IZNOSU, AKO SU DATI BITNI ELEMENTI NA TEMELJU KOJIH SE NOVČANI IZNOS OBVEZE MOŽE POUZDANO IZRAČUNATI U MOMENTU IZVRŠENJA PRESUDE.

Iz obrazloženja:

Ovaj sud smatra, a to stajalište zastupa ne samo dosadašnja sudska praksa već i doktrina, da je obveza izražena na potpun način i kada je određiva. Povezano s time presuda koja glasi na novčanu obvezu udovoljava tim zahtjevima i kada u njezinoj izreci novčana tražbina nije određena u apsolutnom iznosu, ako su dati bitni elementi na temelju kojih se novčani iznos obveze može sa sigurnošću izračunati u momentu njezinog izvršenja. U odnosu na zatezne kamate obveza je dovoljno određena, kada je u presudi u apsolutnom novčanom iznosu određena glavnica, te određen dan od kada su počele teći dosuđene zatezne kamate i kada je odlučeno da se te kamate obračunaju po odredbama Zakona o visini stope zatezne kamate, koji je bio na snazi u pojedinim vremenskim razdobljima zakašnjenja, jer je tim zakonima proisano kako će se utvrditi visina stope za pojedina razdoblja, te koja će se metoda (način) obračuna primjeniti. Stoga po mišljenju i ovoga suda nije bilo nužno o zateznim kamatama odlučiti na način koji revizija sugerira, niti je načinom na koji je o tome djelu tužbenog zahtjeva odlučeno nižestupanjskim presudama, učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka, kako to revizija bez osnove prigovara.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-208/02 od 20.5.2004.god.)

20.

Član 338. Zakona o parničnom postupku

NEMA POGREŠNE PRIMJENE MATERIJALNOG PRAVA KADA SE SUD U SVOJOJ PRESUDI POGREŠNO POZVAO NA ZAKONSKU ODREDBU, AKO JE PRESUĐENJEM DOŠLO DO PRAVILNE PRIMJENE NEKE DRUGE ZAKONSKE ODREDBE.

Iz obrazloženja:

Šteta je nastala u prometnoj nezgodi izazvanoj motornim vozilima u pokretu, a tada se za nju odgovara po odredbi članka 178. Zakona o obveznim odnosima, a ne po članku 170. toga Zakona, na koju se sudovi nižeg stupnja pogrešno pozivaju i na to revizija pravilno ukazuje. Međutim ta pogreška ne može biti osnovom za preinačenje nižestupanjskih presuda, jer je udovoljenjem tužbenom zahtjevu, došlo do pravilne primijenjene odredbe članka 178. ZOO, pri čemu zaista nema nikakvog utjecaja na osnovanost tužbenog zahtjeva, da li je vozilo kojim je šteta učinjena bilo registrirano i osigurano i da li se radi o teretnom ili putničkom vozilu, na što također pravilno ukazuje revizija.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-208/02 od 20.5.2004.god.)

21.

Članak 456. st. 1. Zakona o parničnom postupku

NAKON STUPANJA NA SNAGU NOVOG ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU, NE MOŽE SE POKRETATI POSTUPAK PO ZAHTJEVU ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI.

Iz obrazloženja:

Drugostupanjskom presudom odbijena je tuženikova žalba i potvrđena prvostupanjska presuda kojom je tuženiku naloženo platiti tužitelju 8.400 KM sa zateznom kamatom kako je to određeno u izreci te presude.

Protiv drugostupanjske presude podignut je zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Zahtjev za zaštitu zakonitosti nije dopušten.

Dana 5.11.2003. god. stupio je na snagu novi Zakon o parničnom postupku – ZPP, koji u strukturi redovnih i izvanrednih pravnih lijekova ne predviđa mogućnost podizanja zahtjeva za zaštitu zakonitosti, kao izvanrednog pravnog lijeka kojim se mogao koristiti samo nadležni tužitelj kao organ javne vlasti. Svoj zahtjev za zaštitu zakonitosti

federalni tužitelj podigao je dana 3.3.2004. god., dakle u vrijeme kada je već bila prestala primjena ZPP koji je u strukturi pravnih lijekova, za koje je u našem pravnom sustavu uvijek važio princip taksativnosti, propisivao i ovaj pravni lijek i davao ovlaštenje federlanom tužitelju za njegovo korištenje.

Podnositelj zahtjeva za zaštitu zakonitosti očito pogrešno smatra da je mogućnost upotrebe ovoga pravnog lijeka sadržana u prijelaznoj odredbi članka 456. stavak 1. važećeg ZPP, pri čemu gubi iz vida da je zahtjev za zaštitu zakonitosti izvanredni pravni lijek koji se mogao upotrijebiti samo protiv pravomoćnih odluka, dakle nakon što je postupak pravomoćno završen i parnica prestala teći.

Naime, redovni pravni lijekovi se podnose protiv nepravomoćnih sudskih odluka, dakle, dok postupak još traje, pa predstavljaju jedan od stadija parnice koja teče. Međutim, izvanredni pravni lijekovi podnose se nakon što je parnica prestala teći (nakon prestanka litispendentije), pa u tome smislu predstavljaju jednu vrstu novog odvojenog postupka, kojeg nema u vidu odredba članka 456. stavak 1. ZPP i koja na jasan način određuje dalje vođenje, odnosno okončanje postupka koji nije završen i koji se mora završiti, a ne i postupke koji bi tek trebali biti pokrenuti, kao što je to postupak po zahtjevu za zaštitu zakonitosti.

Kako je zahtjev za zaštitu zakonitosti podignut nakon što je stupio na snagu zakon koji ga kao izvanredni pravni lijek ne dopušta, valjalo je odlučiti kao u izreci.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, br. Gvl.1/04 od 13.5.2004.god.)

22.

Članak 30. Zakona o parničnom postupku

REVIZIJA JE DOPUŠTENA I KADA SE TUŽBENI ZAHTJEV ODNOSI NA BUDUĆE NOVČANE TRAŽBINE KAO SPOREDNI TUŽBENI ZAHTJEV, AKO NJIHOV ZBROJ OBRAČUNAT ZA PET GODINA PRELAZI PROPISANI VRIJEDNOSNI KRITERIJ.

Iz obrzaloženja:

Svojom tužbom tužitelj zahtjeva poništenje tuženikovog rješenja o prestanku njegovog radnog odnosa zasnovanog na određeno vrijeme i isplatu obračunate plaće do zaključenja glavne rasprave, te budućih plaća sve do njegova povratka na rad. Radi se o kumulativno postavljenim tužbenim zahtjevima od kojih se drugi odnosi na novčane tražbine izražene u mjesečnim iznosima, koji su obračunati samo do zaključenja glavne rasprave, a od tada do povratka na rad, dakle, do unaprijed neodređenog vremena u mjesečnim iznosima od po 300 KM. Dio tužbenog zahtjeva za isplatu plaća od zaključenja glavne rasprave do tužiteljeva povratka na rad, predstavlja buduća davanja koja se ponavljaju, pa se vrijednost predmeta spora za ocjenu prava na izjavljivanje

revizije računa po njihovom zbroju do iznosa koji odgovara do zbroja davanja za vrijeme od pet godina (člana 30. ranijeg ZPP). Tako izračunata vrijednost predmeta spora sama za sebe, a pogotovo kada se doda novčanom iznosu tražbine kojeg je tužitelj obračunao do zaključenja glavne rasprave i fiksno odredio, ukupno prelazi vrijednosni kriterij iz članka 364. stavak 2. ranijeg ZPP, kao uvjeta dopuštenosti revizije, pa su sudovi nižeg stupnja pogriješili kada su odbacili tužiteljevu reviziju protiv presude kojima je ovako postavljeni tužbeni zahtjev odbijen, zbog čega su oba rješenja o odbacivanju revizije ukinuta.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-268/02 od 1.6.2004.g.)

OBLIGACIONO PRAVO – OPĆI DIO

23.

Članak 383. Zakona o obveznim odnosima

VRIJEME RATNOG STANJA NIJE BILO NESAVLADIVA PREPREKA KOJA BI VJEROVNIKA ONEMOGUĆAVALA SUDSKIM PUTEM ZAHTJEVATI ISPUNJENJE OBVEZE, AKO SU ZA TO VRIJEME VJEROVNIK I DUŽNIK BORAVILI NA PODRUČJU POD KONTROLOM ISTIH ORUŽANIH SNAGA.

Iz obrazloženja:

Sudovi nižeg stupnja su na temelju rezultata provedenog postupka, našli utvrđenim da je tužitelj po ugovoru o zajmu sklopljenom u 1989. g., predao tuženiku kao zajmoprimcu ugovoreni iznos novca, kojeg je on bio obvezan vratiti do isteka 1990. g., ali je do 2.2.1992. g. samo djelomično ispunio svoju obvezu ostavši dužan tužitelju vratiti još 3.370 KM, koje tužitelj u ovoj parnici zahtijeva.

Ti sudovi su usvojili prigovor tuženika da je tužiteljeva tražbina zastarjela i svojim presudama odbili tužbeni zahtjev, našavši da je od dospjeća tražbine (kraj 1990.g.), odnosno od dana 2.2.1992. g. kao posljednje djelomične otplate zajma i prekida zastare, pa do podnošenja tužbe, protekao zastarni rok od pet godina iz članka 371. Zakona o obveznim odnosima - ZOO.

Zahtjev za zaštitu zakonitosti smatra da su sudovi nižeg stupnja pogrešno primjenili materijalno pravo, kada vrijeme trajanja ratnog stanja po članku 383. ZOO nisu uzeli kao nesavladivu prepreku, zbog koje tužitelj nije mogao sudskim putem kod mjesno nadležnog suda u B., zahtijevati ispunjenje svoje dospjele novčane tražbine. Slijedom toga zahtjev za zaštitu zakonitosti smatra da je zastarni rok za tužitelja po članku 384. st. 1. i 2. ZOO, počeo teći tek od prestanka ratnog stanja, pa kako tako računat zastarni rok nije istekao, tužbeni zahtjev po toj osnovi nije mogao biti odbijen, iz čega proizilazi da su obje nižestupanjske presude donijete uz pogrešnu primjenu materijalnog prava.

Pravno stajalište zahtjeva za zaštitu zakonitosti nije pravilno.

Ovaj sud smatra da sudovi nižeg stupnja nisu pogriješili kada ratno stanje i njegovo trajanje nisu po članku 383. ZOO uzeli kao nesavladivu prepreku zbog koje tužitelju nije bilo moguće sudskim putem zahtjevati ispunjenje obveze tuženika iz ugovora o zajmu.

Naime, članak 383. ZOO pod nesavladivom preprekom podrazumijeva takvu koja vjerovniku onemogućuje sudskim putem zahtjevati ispunjenje obveze. Međutim, općepoznata je činjenica da za vrijeme rata nije bilo prekida u radu sudovanja. Svi sudovi su uglavnom radili, od kojih neki u znatno smanjenom obimu. Niti jednom sudu, strankama sa područja koji su kontrolisale iste oružane snage, pristup nije bio potpuno onemogućen, iako je znatnom broju pristup bio otežan, a u pojedinim razdobljima i znatno otežan. Otežan pristup pa i kada je u visokom stupnju, ne čini nesavladivu, već naprotiv prepreku koja je teže ili lakše ipak savladiva, a prepreka koja je savladiva ne pretstavlja razlog zastoja zastarjevanja, kako su to pravilno našli nižestupanjski sudovi.

Uz to se mora imati u vidu da je tužitelj, sve ako mu je i bio onemogućen pristup mjesno nadležnom sudu, svoju tužbu mogao bez štetnih posljedica za nastupanje zastare, podnijeti drugom mjesno nenadležnom sudu, koji se u uvjetima iz članka 20. Uredbe sa zakonskom snagom o primjeni Zakona o redovnim sudovima za vrijeme neposredne ratne opasnosti ili za vrijeme ratnog stanja, ne bi mogao proglasiti nenadležnim ni po eventualnom prigovoru tuženika, a izvan toga samo po njegovom prigovoru, što bi imalo za posljedicu samo ustupanje predmeta mjesno nadležnom sudu kada postojeće prepreke postanu savladive.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Gv1-64/03 od 13.1.2004.god.)

24.

Član 377. st. 1. Zakona o obveznim odnosima

NAKNADA ŠTETE PROUZROČENA KAZNENIM DJELOM ZASTARJEVA U DUŽEM ROKU ODREĐENOM ZA ZASTARU KRIVIČNOG GONJENJA ZA ONO DJELO KOJIM JE ŠTETA UČINJENA.

Iz obrazloženja:

Na osnovu utvrđenja u provedenom postupku; da je suprug odnosno sin i brat tužitelja smrtno stradao u saobraćajnoj nezgodi 16.12.1992. god., da je vozač automobila kojim je prouzrokovana nezgoda, pravomoćnom presudom u krivičnom predmetu Višeg suda u T. broj: K-8/93 od 19.3.1993. god. proglašen krivim i kažnjen za teško krivično djelo protiv bezbjednosti saobraćaja iz čl. 186. st. 2. u vezi sa čl. 181. st. 1. KZ RBiH da su tužitelji zbog smrti bliskog srodnika pretrpjeli duševne bolove i da su imali troškove

sahrane i podizanja spomenika, prvostepeni sud je utvrdio da su tužitelji pretrpjeli nematerijalnu štetu a i materijalnu štetu i temeljem čl. 201. st. 1. i 193. ZOO tuženog obavezao da im plati dosuđene iznose štete, pri tome ne uvažavajući tuženikov prigovor zastare potraživanja temeljeći takav zaključak na odredbi čl. 377. citiranog zakona.

Po žalbi tuženog drugostepeni sud je uvažio žalbu, preinačio prvostepenu presudu i tužitelje odbio sa tužbenim zahtjevom, uvažavajući u žalbi istaknuti prigovor zastarjelosti potraživanja kao osnovan a o kojem da prvostepeni sud nije pravilno odlučio. Svoju odluku je utemeljio na odredbama čl. 390. i 376. ZOO pošto tužitelji nisu u roku od 3 mjeseca od dana pravomoćnosti krivične presude, kojom je porodica nastradalo sa oštetnim zahtjevom upućena na građansku parnicu, podnijeli tužbu.

Ovakav pravni stav drugostepenog suda u ovom slučaju je pogrešan.

Naime, drugostepeni sud je pri odlučivanju o žalbi tuženog, ispitujući prvostepenu presudu samo u vezi sa prigovorom zastarjelosti potraživanja, propustio da taj prigovor cijeni sa aspekta čl. 377. ZOO, po kojem zahtjev za naknadu štete prouzrokovane krivičnim djelom za čije gonjenje je predviđen duži rok zastarjelosti zastarjeva kad istekne vrijeme određeno za zastarjelost krivičnog gonjenja.

Dakle ovom odredbom zakon predviđa mogućnost izvanredno duljeg vremena zastare, preko onog opće apsolutnog roka zastare iz čl. 371. kao i onog iz čl. 376. st. 1. ZOO. Tek istekom vremena koje je određeno za zastaru krivičnog gonjenja zastarjeva i zahtjev za naknadu štete prouzrokovane krivičnim djelom, što ustvari znači da je to rok zastare predviđen po krivičnom zakonu a propis čl. 377. ZOO samo upućuje na taj rok.

Stoga kada se radi o šteti nastaloj izvršenjem krivičnog djela za koje je učinilac oglašen krivim onda bez obzira da li je postavljen oštetni zahtjev u krivičnom postupku ili pak u posebnoj tužbi, rok zastarjelosti se računa prema roku zastare za krivično gonjenje, pa svakom drugom primjenom odredaba ZOO pri ocjeni zastarjelosti zahtjeva za naknadu štete, bi se skratio taj rok propisan krivičnim zakonom, čime bi oštećenik bio uskraćen u pravu koja bi mu proistekla iz odredbe čl. 377. ZOO.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-407/02 od 6.1.2004.g.)

25.

Član 278. st. 2. Zakona o obveznim odnosima

VJEROVNIK NOVČANE TRAŽBINE MOŽE ZAHTJEVATI PLAĆANJE I NAKNADE ŠTETE KOJU JE DO DONOŠENJA PRESUDE PRETRPIO ZBOG DUŽNIČKOG ZAKAŠNENJA U PLAĆANJU U VEĆEM IZNOSU OD ZATEZNE KAMATE.

Polazeći od teksta zakonske odredbe čl. 278. st. 1. ZOO onako kako ona glasi i od izraza koji su i kako u njoj upotrijebljeni, nedvojbeno slijedi da ona ima u vidu samo

štetu koju je vjerovnik već pretrpio. To dalje znači da po ovoj osnovi vjerovnik može ostvariti pravo na naknadu samo one štete koju je pretrpio do donošenja presude. Ovo stoga što se presudom definitivno, trajno i cjelovito uređuje sporni pravni odnos, pa kada je po zahtjevu oštećenika, umjesto uspostave prijašnjeg stanja po čl. 185. st. 1. dosuđena naknada u novcu po čl. 185. st.4. ZOO, oštećenikovo pravo nastavlja egzistirati kao potpuno određena novčana tražbina iz koje on može crpiti samo pravo na zateznu kamatu, onako kako je presudom određeno, a nikako i pravo na revalorizaciju dosuđenog iznosa, izraženu na bilo koji način.

(Zaključak građanskog odjela Vrhovnog suda Federacije od 13.4.2004.g.)

26.

Članak 10. i 12. Zakona o početnoj bilanci stanja poduzeća i banaka

Članak 6. Zakona o utvrđivanju i ostvarivanju tražbina nastalih za vrijeme ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti

Članak 10. Uredbe o načinu utvrđivanja i realizaciji javnog duga Federacije Bosne i Hercegovine nastalog za vrijeme ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti

TRAŽBINE PODUZEĆA OD FEDERACIJE BiH KOJE SE U POSTUPKU PRIVATIZACIJE ISKAZUJU U PASIVNOJ PODBILANCI, NE MOGU SE OSTVARIVATI U PARNICI.

Iz obrazloženja:

Svojom tužbom u kojoj je predložio izdavanje platnog naloga tužitelj zahtjeva da mu tužena plati cijenu isporučenih proizvoda robe i pruženih usluga za potrebe Logističke baze Prvog korpusa Armije BiH. Tražbina je nastala u 1995. g., dakle prije provođenja postupka privatizacije poduzeća i banaka, a nije do donošenja nižestupanijskih presuda izmirena.

Tužitelj je u vrijeme nastanka tražbine poslovao kao dioničko društvo internih dioničara, čije dionice su postale tražbine prema poduzeću, koje je ovlašteno u postupku privatizacije odlučiti da li će ih vratiti ili upisati kao dionički kapital (članak 2. stavak 3. Uredbe o reviziji prethodno izvršene vlasničke transformacije). Dakle, tužitelj podliježe postupku privatizacije po odredbama Zakona o privatizaciji poduzeća. U tome postupku bio je dužan sporne tražbine prema Federaciji BiH kako to pravilno tvrdi reivzija, iskazati u pasivnoj podbilanci, po odredbi članka 8. toč. 4. Zakona o početnoj bilanci stanja poduzeća i banaka, da bi u postupku odobravanja privatizacije i početne bilance stanja tužitelja, za taj iznos bio umanjen državni, odnosno društveni kapital koji se privatizira (članak 12. Zakona o početnoj bilanci, stanja poduzeća i banaka). Tužitelj je nadalje bio dužan prema članku 18. i Uredbe o metodologiji za pripremu programa i izrade početne bilance poduzeća za privatizaciju, iskknjižiti dugovani saldo tužene Federacije i za taj

iznos umanjiti državni (društveni kapital, čime se njegova tražbina prema tuženoj, kao vlasniku toga kapitala, odnosno njezina obaveza prema tužitelju gasi, jer je po sili zakona došlo do zamjene ispunjenja. Naime, umjesto plaćanja dugovanog iznosa došlo je do umanjenja državnog kapitala kojim upravlja tužena, za cjelokupan iznos duga, pa bi plaćanjem, tužena u suštini bila nepravilno oštećena za iznos za koji je umanjen državni kapital.

Budući da tužiteljeva tražbina spada u one koje su proglašene i javnim dugom temeljem članka 6. Zakona o utvrđivanju i ostvarivanju tražbina nastalih za vrijeme ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti, nastala je i obveza ispravke stanja iskazanog u početnoj bilanci i po odredbi članka 10. Uredbe o načinu utvrđivanja i realizaciji javnog duga tužene Federacije, nastalog za vrijeme ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti, iz čega opet nedvojbeno slijedi da tužitelj bez obzira da li je nad njim okončan postupak privatizacije, ne može tužbom ostvarivati od tužene tražbinu koju zahtjeva.

Kako iz svega iznijetog slijedi da su sudovi nižeg stupnja pogrešno primjenili materijalno pravo kada su usvojili tužbeni zahtjev, reizvija je uvažena, obe nižestupanjske presude preinačene na način kako je to odlučeno u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-232/02 od 1.6.2004.god.)

27.

Član 10. st. 3. Zakona o zaštiti od klevete

KADA SE PRIVREMENOM ILI STALNOM SUDSKOM MJEROM ZABRANJUJE DALJE PRONOŠENJE IZRAŽAVANJA NEISTINITIH ČINJENICA NA ŠTETU NEKE OSOBE U SREDSTVU JAVNOG INFORMIRANJA, NIJE POVRIJEĐENO PRAVO NA SLOBODU IZRAŽAVANJA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je rješenjem broj P-17/03 od 8.9.2003.godine odredio privremenu sudsku mjeru kojom se tuženom Društvu za izdavačku i štamparsku djelatnost «A» d.o.o. Sarajevo zabranjuje dalje pronošenje i izražavanje neistinitih činjenica na račun tužitelja A.M. a koje se odnose na ugrožavanje njegovog ugleda, stim da privremena mjera važi do pravomoćnog okončanja spora ili do nove naredbe suda.

Protiv tog rješenja tuženi je uložio žalbu iz svih razloga predviđenih zakonom, s prijedlogom da se ista uvaži pobijano rješenje ukine i predmet vrati na ponovno odlučivanje.

U odgovoru na žalbu tužitelj je osporio navode žalbe i predložio da se odbije i prvostepeno rješenje potvrdi.

Žalba je dopuštena, jer je rješenje koje se njom pobija donijeto prije stupanja na snagu novog Zakona o parničnom postupku, koji svojom odredbom čl.282. st.6., a koja nema retroaktivno dejstvo, isključuje pravo na žalbu protiv rješenja o određivanju privremenih mjera.

Žalba međutim nije osnovana.

Odlučujući o prijedlogu tužitelja za izdavanje privremene sudske mjere prvostepeni sud je u toku postupka koji je predhodio donošenju osporenog rješenja, a nakon ocjene navoda tužbe, odgovora na tužbu i prijedloga za izdavanje privremene mjere, navoda stranaka te nakon ocjene sadržaja tekstova objavljenih u listu «E», i dnevni «A» utvrdio da su se stekli uslovi za izdavanje sudske mjere zabrane daljeg pronošnja i izražavanje neistinitih činjenica na račun tužitelja, kojim se šteti njegovom ugledu.

Ovo iz razloga što je prvostepeni sud našao da je tuženi kontinuirano kroz određeni period ponavljao uvrijedljive i teške kvalifikacije za tužitelja a da se pri tome nije pozvao na dokaze u pogledu istinitosti iznesenih činjenica, i na osnovu toga zaključio da je na takav način tužitelju diskreditiran ugled, povrijeđeno dostojanstvo i ličnost.

Stoga je prvostepeni sud utvrdio, poprimajući da je tužitelj učinio vjerovatnim da je pronošnjem izražavanja neistinitih činjenica prouzrokovalo štetu njegovom ugledu i da će je kao nepopravljivu trpiti i daljim pronošnjem, da su se stekli uslovi da se temeljem čl.10. st.3. Zakona o zaštiti od klevete udovolji prijedlogu tužitelja.

Ovaj sud nalazi da je odluka prvostepenog suda pravilna i na zakonu osnovana, jer i ako citirani zakon ima za cilj da u najvećoj mjeri obezbijedi princip slobode izražavanja on se mora temeljiti na poštivanju profesionalnih i etičkih standarda, a sloboda javnog izražavanja i njeno ostvarivanje uključuje i obaveze i odgovornosti kao i obaveze objavljivati tačne nepristrasne informacije zasnovane na provjerenim činjenicama.

Donesenom privremenom sudskom mjerom tuženom je zabranjeno iznošenje neistinitih činjenica (čl.1. Zakona o zaštiti od klevete Federacije BiH), pa osporenim rješenjem nije povrijeđeno pravo tuženog na slobodu izražavanja zasnovanu na principima koji su već naprijed izneseni, a osnov za to su i odredbe Zakona o javnom informiranju (čl.3. i 19) kao i odredbe čl.6. Zakona o zaštiti od klevete.

Iz navedenog proizilazi da je tuženi privremenom mjerom do pravomoćnog okončanja spora u ovoj pravnoj stvari, samo upućen da svoju djelatnost medija u odnosu na tužitelja uskladi sa odredbama citiranih zakona.

Ovim se uspostavlja ravnoteža između upotrebe prava koju štampi garantuje st.1. čl.10. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i potrebe po st.2. istog člana za ograničavanje ostvarivanja tog prava u interesu osnovne uloge štampe u demokratskom društvu, pa između ostalog i radi zaštite ugleda ili prava drugih.

Stoga ovaj sud nalazi da osporeno rješenje nije povrijedilo pravo tuženog iz čl.10. Evropske konvencije kako to žalba neosnovano ističe.

Iz iznesenih razloga, a budući da su objavljenim tekstovima koje je kroz obrazloženje osporenog rješenja prvostepeni sud samo fragmentarno iznio i citirao u odnosu na tužitelja su pronošena izražavanja činjenica čija istinitost nije argumentovano provjerena pa imajući u vidu način izražavanja, vrijednosnih sudova i mišljenja kao i ciljeve zbog kojih su iznijeti, ovaj sud nalazi da je prvostepeno rješenje utemeljeno na zakonu te stoga žalbene prigovore nalazi neosnovanim.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: GŽ-108/03 od 12.2.2004.g).

OBLIGACIONO PRAVO – NAKNADA ŠTETE

28.

Član 1. i 3. Zakona o utvrđivanju i ostvarivanju tražbina nastalih za vrijeme ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti

Član 154. Zakona o obveznim odnosima

NISU PROGLAŠENE JAVNIM DUGOM NOVČANE TRAZBINE PREMA FEDERACIJI BiH, NASTALE ZA VRIJEME RATNOG STANJA I NEPOSREDNE RATNE OPASNOSTI, KADA POTJEČU IZ DELIKTNE ODGOVORNOSTI .

Iz obrazloženja:

Griješi revizija i kada prigovara da je u odnosu na zatezne kamate trebao biti primjenjem Zakon o utvrđivanju i ostvarivanju tražbina nastalih za vrijeme ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti, najprije stoga što u vrijeme donošenja nižestupanjskih presuda nije bio ni donijet, a potom što se taj Zakon primjenjuje samo na tražbine pravnih i fizičkih osoba prema Federaciji, koje su nastale za potrebe obrane u razdoblju ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti (članak 1.) po osnovi mobiliziranih ili ustupljenih sredstava, isporuke materijala, robe i usluga ustupljenih novčanih sredstava i drugim osnovama, sve za potrebe obrane (članak 3. Zakona). Tužiteljeva tražbina potječe iz počinjenja kaznenog djela kao deliktne radnje, koju je počinio pripadnik oružanih snaga, pa iako je nastala u vrijeme trajanja neposredne ratne opasnosti, po mišljenju ovoga suda ne bi se na nju mogao primjeniti navedeni propis.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-208/02 od 20.5.2004.god.)

NASLJEDNO PRAVO

29.

Član 210. Zakona o obligacionim odnosima

Član 133. Zakona o naslijeđivanju

KORIŠTENJE NEPODIJELJENE ZAOSTAVŠTINE OD STRANE SAMO NEKIH OD NASLJEDNIKA, NIJE BEZ PRAVNE OSNOVE, PA JE U ODNOSU NA NJIH ISKLJUČENA PRIMJENA INSTITUTA STJECANJA BEZ OSNOVA.

Iz obrazloženja:

Na osnovu utvrđenih činjenica da je tužena u vremenskom periodu od 14.11.1973. g. tj. od smrti V.N. pa do 1983. g. kada je rješenjem suda izvršena fizička dioba nekretnina koje predstavljaju zaostavštinu umrlog N. koristila navedene nekretnine koje su, pored tužene kao supruge umrlog N. naslijedili, shodno rješenju ostavinskog suda O-289/82 od 21.7.1982. g., i tužitelji kao braća i sestre ostavioca, nižestepeni sudovi su popirmajući da je tužena ove nekretnine koristila bez pravnog osnova i time se neosnovano obogatila na štetu tužitelja, obavezali tuženu, primjenom člana 210. Zakona o obligacionim odnosima, da tužiteljima po osnovu neosnovanog obogaćenja isplati dio utuženog iznosa.

Ovaj sud nalazi da su nižestepene presude donesene uz pogrešnu primjenu materijalnog prava iz slijedećih razloga:

U situaciji kada je tužena koristila nekretnine kao jedan od naslijednika umrlog N. ne može se smatrati da je koristila nekretnine bez pravnog osnova. Ovo budući da, shodno odredbama člana 133. Zakona o naslijeđivanju ("Službeni list SRBiH", br. 7/80), zaostavština umrlog lica prelazi po sili zakona na njegove naslijednike u trenutku njegove smrti, pa je to bio pravni osnov po kojem je tužiteljica koristila nekretnine, a koji osnov nije ni naknadno otpao jer je rješenjem o naslijeđivanju Opštinskog suda u B. broj O-289/82 od 21.7.1982. g. proglašena naslijednikom V.N. sa 1/2, a tužitelji, kao braća i sestre ostavioca sa drugom polovinom.

U tim uslovima radilo se o zajedničkom vlasništvu sunaslijednika na stvarima u njihovoj naslijedničkoj zajednici, kao specifičnoj imovinskoj zajednici koja nastaje između više sunaslijednika povodom naslijeđivanja istog ostavitelja, koja postoji od smrti ostavitelja sve do faktičke diobe ostavinske imovine, shodno odredbi člana 18. Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima koji je bio na snazi u vrijeme podnošenja tužbe ("Službeni list SFRJ", br. 6/80). U tom periodu naslijedenom ostavinskom imovinom upravljaju svi sunaslijednici zajednički i imaju pravo na suposjed svakog dijela.

Iz navedenih razloga proizilazi da se u konkretnom slučaju nisu stekli uslovi za primjenu sticanja bez osnova, kao instituta obligacionog prava, kada se imovina jednog lica uvećava na račun imovine drugog lica bez pravnog osnova.

Kako tužitelji tokom postupka nisu dokazali (pa ni tvrdili) da od 1973. g. krivicom tužene nisu bili u suposjedu spornih nekretnina zajedno sa tuženom, te da nisu zajedno s njom učestvovali u upravljanju nekretninama (koja prava su jedino mogli ostvariti u imovinskoj zajednici), te da su zbog toga pretrpjeli štetu, tužiteljima utuženi iznos ne pripada ni po osnovu naknade štete. (Ovo iako je tužena 16.9.1982. g. odbila fizičku diobu putem mirovnog vijeća insistirajući na diobi putem suda jer je to bilo njeno pravo, a što ne može biti ni odlučno za nastalu štetu, tim prije što se tužbom traži isplata naknade za period od 1973. -1983. godine).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-329/01 od 23.12.2003.g.)

STAMBENO PRAVO

30.

Članak 6., 21. i 22. Zakona o stambenim odnosima

PRAVO NASTAVITI KORISTITI STAN POSLIJE SMRTI NOSITELJA STANARSKOG PRAVA, IMA SAMO ONAJ ČLAN OBITELJSKOG KUĆANSTVA KOJI JE SA NOSITELJEM STANARSKOG PRAVA TRAJNO ŽIVIO I POSLIJE NJEGOVE SMRTI NASTAVIO KORISTITI STAN.

Iz obrazloženja:

U postupku provedenom pred sudovima nižeg stupnja utvrđeno je da je sve do svoje smrti u 1991. g. nositelj stanarskog prava na predmetnom stanu bila predlagateljeva majka. Također je utvrđeno da predlagatelj više godina prije njezine smrti i za vrijeme njezinog korištenja stana, nije bio član njezinog kućanstva i nije koristio stan, jer je živio i boravio u Keniji, gdje se oženio i u braku za protupredlagateljicom stekao dvoje djece. I sada živi i boravi u Keniji.

Na ovako utvrđeno činjenično stanje, za koje je vezan ovaj sud, jer se u revizijskom postupku ne može ispitati njegova pravilnost (članak 367. stavak 3. Zakona o parničnom postupku važećem u vrijeme pokretanja postupka pa sve do donošenja prvostupanjskog rješenja), sudovi nižeg stupnja pravilno su primijenili materijalno pravo (članak 22. stavak 1., 21. i 6. Zakona o stambenim odnosima) kada su odbili zahtjev kao neosnovan.

Naime, pravo nastaviti koristiti stan poslije smrti nositelja stanarskog prava, i slijedom toga postati novim nositeljem toga prava, ima samo onaj član obiteljskog kućanstva koji je sa nositeljem stanarskog prava trajno živio i stanovao u istom stanu

(članak 6. stavak 1. spomenutog Zakona) i koji je poslije smrti nositelja stanarskog prava nastavio ga koristiti (članak 22. stavak 1. istog Zakona).

Iz naprijed navedenog činjeničnog utvrđenja proistječe da predlagatelj nije ostvario ni jedan od propisanih kumulativnih uvjeta, odnosno da nije živio i stanovao u istom stanu sa nositeljem stanarskog prava kao primarnim uvjetom, pa niti nastavio sa korištenjem poslije njegove smrti, kao daljnjim uvjetom koji ne može samostalno egzistirati bez prethodnog, tako da je njegov zahtjev da bude određen za nositelja stanarskog prava neosnovan, bez obzira što se njegova supruga kao sudionik postupka tome ne protivi.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-39/03 od 8.4.2004.god.)

31.

Član 30. Zakona o stambenim odnosima

KORISNIK STANA KOJI JE NEZAKONITO USELIO U STAN U DRUŠTVENOM/DRŽAVNOM VLASNIŠTVU, NE STIČE U POGLEDU KORIŠTENJA STANA, PRAVA KAKVA PRIPADAJU NOSITELJU STANARSKOG PRAVA, NI NAKON ISTEKA OSAM GODINA KORIŠTENJA KADA U TOME ROKU PO PRAVOMOĆNOM UPRAVNOM AKTU, PRISILNO ISELJENJE NIJE PROVEDENO.

Iz obrazloženja:

U ovom postupku tužitelj traži da se utvrdi sticanje svojstva nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu jer u istom boravi od 1976. godine. Nižestepeni sudovi utvrđuju da je tužitelj bespravni korisnik koji je u stan uselio 1976. godine a da je drugotužena po odobrenju tadašnjeg nosioca prava raspolaganja na predmetnom stanu Dom zdravlja L. dobila odobrenje da koristi predmetni stan. Utvrđeno je da je protiv tužitelja tadašnji nosilac prava raspolaganja Dom zdravlja L., kod SO L. pokrenuo upravni postupak za iseljenje, te da je rješenjem Općinskog sekretarijata za privredu SO L. od 14.08.1976. godine tužitelju bilo naloženo iseljenje iz predmetnog stana, ali da ovo rješenje nikada nije prinudno izvršeno iako je u dva navrata traženo izvršenje istog. Utvrđeno je također da su tužitelj i drugotužena rješenjem sadašnjeg nosioca prava raspolaganja tj. prvotužene od 30.03.2000. godine dobili rješenje da kao sustanari koriste predmetni stan, čime je prvotužena legalizirala njihov dosadašnji status. Također je utvrđeno da je drugotužena u toku 2000. godine dobila odobrenje za nadogradnju zajedničkih prostorija u istoj zgradi u kojoj se nalazi predmetni stan, te da stan nije u cijelosti dovršen.

Prvostepeni sud donosi odluku kojom udovoljava tužbenom zahtjevu tužitelja ocijenivši da je tužilac dugogodišnjim stanovanjem u predmetnom stanu protekom svih zakonskih rokova za njegovo iseljenje, stekao stanarsko pravo po sili zakona, te je

obavezao pravo i drugotuženu na trpljenje i činidbu. Pri tome sud nalazi da je drugotužena svoj stambeni problem riješila ostvarenjem prava na nadogradnju.

Osnovano revizija ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava kako kod prvostepene tako i drugostepene odluke.

Zakon o stambenim odnosima u članu 30. stav 2. propisuje da će stambeni organ na osnovu zahtjeva ili po službenoj dužnosti donijeti rješenje o ispražnjenju stana koje je neko lice prisvojilo bez pravnog osnova u roku od 3 godine. Budući da je protiv tužitelja kao bespravnog korisnika stana proveden upravni postupak i doneseno rješenje koje je postalo pravomoćno, a kojim je utvrđeno da je on bespravni korisnik te mu je naloženo iseljenje, to je pogrešna primjena materijalnog prava u pogledu utvrđenja da je tužitelj neometano koristio predmetni stan, te da nije pokrenut postupak za njegovo iseljenje. Tek u situaciji kada protiv bespravnog korisnika nije pokrenut upravni postupak u roku od tri godine, od useljenja i sudski postupak u narednom roku od pet godina, može se smatrati da je takav bespravni korisnik stekao u pogledu korištenja stana, prava koja ima nositelj stanarskog prava.

Osim toga, ovakva situacija nije uopće primjenjiva u konkretnom slučaju, budući da tužitelj, što je među strankama nesporno, uopće nije koristio sam predmetni stan, već je bio u sustanarskom odnosu sa drugotuženom. Stoga se ne može zaključiti da je tužitelj sam koristio predmetni stan i protekom godina stekao određena prava na istom, jer je koristio samo dio stana (dvije sobe), dok je preostali dio stana (jednu sobu) koristila drugotužena, a zajedničke prostorije su koristili oba sustanara.

Dakle, budući da je protiv tužitelja vođen postupak za prinudno iseljenje kod organa uprave, to se ne može smatrati da je nesmetano koristio predmetni stan od strane nosioca prava na raspolaganje te opravdano revident smatra da je došlo do pogrešne primjene materijalnog prava. Čak ni činjenica da izvršenje rješenja o iseljenju nikada nije provedeno ne mijenja na stvari, budući da ni Zakon o upravnom postupku a ni Zakon o stambenim odnosima ne predviđa zastaru izvršenja ovakvih rješenja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-173/02 od 2.9.2003.g.)

RADNO PRAVO

32.

Članak 10. i 12. Zakona o štrajku

POSLODAVAC NIJE VREMENSKI OGRANIČEN ZA PODNOŠENJE ZAHTJEVA NADLEŽNOM SUDU RADI ZABRANE ORGANIZIRANJA ILI PROVOĐENJA ŠTRAJKA, KADA SMATRA DA JE ŠTRAJK ORGANIZIRAN ILI DA SE PROVODI

SUPROTNO ODREDBAMA ZAKONA O ŠTRAJKU, KOLEKTIVNOG UGOVORA I PRAVILA SINDIKATA O ŠTRAJKU.

Iz obrazloženja:

U zahtevu za zaštitu zakonitosti se, naime, ispravno ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava i to odredbe člana 10. i 12. Zakona o štrajku ("Sl. novine FBiH", br. 14/2000).

Članom 10. stav 1. Zakona o štrajku propisano je pravo poslodavca da može podnijeti zahtjev nadležnom sudu radi zabrane organiziranja i provođenja štrajka, suprotno odredbama tog zakona, Kolektivnog ugovora i pravilima Sindikata o štrajku.

Član 12. istog zakona propisuje da u slučajevima iz navedenog člana, odlučuje Općinski sud prema sjedištu poslodavca u roku od 5 dana.

Dakle, navedenim odredbama, nasuprot stanovištu nižih sudova, nije propisan rok za podnošenje zahteva za zabranu štrajka, već je samo propisan rok (koji ima instruktivni karakter) u kojem sud treba odlučiti o zahtjevu poslodavca za zabranu organizovanja i provođenja štrajka.

Stoga pogrešno nižestepeni sudovi izvode zaključak da zbog činjenice da je sudu određen rok za rješavanje po zahtevu, proizilazi i obaveza podnosioca zahteva da u istom takvom roku podnese zahtjev, računajući od dana saznanja za početak štrajka.

Rokovi za pokretanje postupaka ukoliko su zakonom određeni su prekluzivne naravi. U konkretnom slučaju Zakonom o štrajku a ni ostalim propisima, (Kolektivnim ugovorima, pravilima zakona o štrajku ili drugim zakonima) nije utvrđen rok za podnošenje zahteva za zabranu ili provođenje štrajka.

Stoga po mišljenju ovog suda, poslodavac može u svako doba u fazi organiziranja štrajka podnijeti prijedlog za zabranu organiziranog štrajka, a sve dok on traje, tražiti zabranu njegovog provođenja.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, br. Gvl-44/03 od 30.12.2003.god.)

33.

Članak 12. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa

DO STUPANJA NA SNAGU NOVELIRANE ODREDBE ČLANKA 19. ZAKONA O RADU, NIJE POSTOJALA MOGUĆNOST PREŠUTNOG PRERASTANJA RADNOG ODNOSA NA ODREĐENO VRIJEME U RADNI ODNOS NA NEODREĐENO VRIJEME.

Iz obrazloženja:

Naime, prema utvrđenju nižestupanjskih sudova, tužitelj je u skladu sa tada važećim Zakonom o osnovnim pravima iz radnog odnosa, zasnovao radni odnos kod tuženika na određeno vrijeme, koji mu je po spornom rješenju prestao. Rješenje o tako zasnovanom radnom odnosu nije pobijao, pa kako nije postojala pravna mogućnost da radni odnos zasnovan na određeno vrijeme, preraste u radni odnos na neodređeno vrijeme, sudovi su pravilno postupili kada su odbili tužbeni zahtjev, koji se u suštini svodi na uspostavu radnog odnosa na neodređeno vrijeme.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-268/02 od 1.6.2004.g.)

UPRAVNO PRAVO

34.

Član 1. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca

PRAVO NA IZUZETNO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE PO OSNOVU GUBITKA RADNE SPOSOBNOSTI ZA PRIVREĐIVANJE NE MOŽE SE PRIZNATI VOJNOM LICU KOJE JE TU SPOSOBNOST IZGUBILO ZBOG BOLESTI NASTALE PO PRESTANKU SLUŽBE U ORUŽANIM SNAGAMA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama člana 1. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Sl. list R BiH", br. 33/95, 37/95 i 17/96), pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje mogu ostvariti, između ostalog, lica kod kojih je utvrđen gubitak radne sposobnosti za privređivanje prouzrokovane ranom, povredom, ozljedom ili bolešću nastalom za vrijeme službe u oružanim snagama i obavljanja vojne dužnosti. Prema tome, za rješavanje ove upravne stvari odlučno je da li je kod tužitelja do gubitka radne sposobnosti za privređivanje došlo iz navedenih razloga nastalih za vrijeme vojne službe u oružanim snagama i u vršenju vojne dužnosti.

Članom 16. citiranog zakona, propisano je da, izuzetno dok se ne steknu uslovi za ocjenu gubitka radne sposobnosti za privređivanje u skladu sa tim zakonom, pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje priznaje se licima iz člana 1. tog zakona, kod kojih je nadležna vojno-ljekarska komisija utvrdila nesposobnost za vojnu službu, odnosno privremenu nesposobnost dužu od šest mjeseci, koja je nastala kao posljedica službe u Armiji RBiH.

Iz ovih zakonskih odredbi proizilazi da će se samo izuzetno, i to dok se ne steknu uslovi za ocjenu gubitka radne sposobnosti za privređivanje, pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje priznati i licima iz člana 1. tog zakona kod kojih je vojno-ljekarska komisija utvrdila nesposobnost za vojnu službu ili privremenu nesposobnost dužu od šest mjeseci, što znači da se nakon sticanja uslova za ocjenu gubitka radne sposobnosti za privređivanje, navedenim licima takvom ocjenom priznaje pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje zbog tog gubitka radne sposobnosti za privređivanje, a ne više zbog utvrđene nesposobnosti za vojnu službu.

Iz podataka spisa, odnosno uvjerenja Odjela za odbranu Bihać, broj: 21-08/07-03-26-1-1643/00 od 05.07.2000. godine, proizilazi da je tužitelj bio pripadnik oružanih

snaga Armije RBiH u vremenu od 04.12.1992. godine do 23.03.1993. godine i od 25.03.1993. godine do 31.12.1993. godine. Iz podataka spisa dalje proizilazi da je tužitelj pozvan da dostavi nalaz, ocjenu i mišljenje o ocjeni radne sposobnosti za privređivanje. Iz osporenog rješenja i podataka spisa proizilazi da tužitelj do donošenja osporenog rješenja, nije dostavio nalaz, ocjenu i mišljenje Instituta za ocjenjivanje radne sposobnosti da je kod njega utvrđen gubitak radne sposobnosti za privređivanje, nastao zbog zadobijenih rana, povreda, ozljeda ili bolesti nastalih vršeći vojne dužnosti, što tužitelj i ne osporava.

Naknadno je kod tužitelja nalazom, ocjenom i mišljenjem Instituta za ocjenjivanje radne sposobnosti – stručnog organa vještačenja u prvom stepenu Bihać, broj: ORS-164/2000 od 13.04.2000. godine i dopunom nalaza broj: ORS BIZ – 62/2000 od 19.06.2000. godine utvrđeno da postoji I (prva) kategorija invalidnosti – potpuni gubitak radne sposobnosti za privređivanje zbog bolesti koja je nastala nakon službe u oružanim snagama 08.11.1994. godine.

Ovakvo utvrđeno činjenično stanje, prema kojem kod tužitelja I (prva) kategorija invalidnosti – potpuni gubitak radne sposobnosti za privređivanje nije nastao zbog zadobivenih rana, povreda, ozljeda ili bolesti nastalih vršeći vojne dužnosti, već je nastao zbog bolesti koja je nastala nakon službe u oružanim snagama, 08.11.1994. godine, tužbenim navodima nije dovedeno u sumnju. S obzirom na to, kao i na činjenicu da se iz dokaza koji se nalazi u spisu tužene, ne može izvesti zaključak da je tužilac lice iz člana 1. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca, jer njegovo oštećenje organizma nije nastupilo usled rane, povrede, ozljede ili bolesti zadobijene u ratu pri vršenju vojnih dužnosti, tužbeni navodi o povredi zakona na štetu tužitelja ukazuju se neosnovanim.

Kako ni ostali tužbeni navodi nemaju uticaja na drugačije rješenje ove upravne stvari, to je ovaj sud, prema svemu naprijed navedenom, ocijenio tužbu neosnovanom i istu odbio, primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1138/00 od 16.10.2003.g.)

35.

Članovi 1. stav 1. i 8. stav 1. tačka 3. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca

KORISNIKU PRAVA NA IZUZETNO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE, KOJI JE TO PRAVO OSTVARIO PO OSNOVU GUBITKA RADNE SPOSOBNOSTI NASTALE U VRŠENJU VOJNE DUŽNOSTI, PRESTAJE TO PRAVO ZASNIVANJEM RADNOG ODNOSA.

Iz obrazloženja:

Prema obrazloženju osporenog rješenja tužiocu je rješenjem tuženog broj:UP-I-02/1-589-653/96 od 05.04.1996.godine priznato pravo na lično izuzetno materijalno obezbjeđenje. Postupajući po službenoj dužnosti pokrenut je postupak za prestanak tog prava, jer je na osnovu provedenih dokaza utvrđeno da se tužilac od maja 1996.godine nalazi u inostranstvu, gdje je, prema njegovoj izjavi, bio na radu u Generalnom konzulatu RBiH u Štutgartu do 31.10.2000.godine.

Kako je odredbom člana 8. stav 1. tačka 3. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Sl.list RBiH" broj:33/95, 37/95 i 17/96) propisano da pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje prestaje na puštanjem teritorije Republike u vremenu dužem od 90 dana, a najduže godinu dana u slučaju potrebe zadržavanja zbog neophodnog liječenja ranjenog ili oboljelog borca po kom osnovu mu je nadležni organ odobrio liječenje u inostranstvu, to je tuženi, na osnovu pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja pravilno primjenio materijalno pravo kada je odlučio da tužiocu prestaje pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje, odnosno kada je odlučio kao u dispozitivu osporenog rješenja.

Imajući u vidu navedenu zakonsku odredbu neosnovano tužilac smatra da mu i dalje pripada pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje, s obzirom da nije samovoljno napustio zemlju, jer je u Generalnom konzulatu RBiH u Štutgartu radio na osnovu rješenja Ministarstva vanjskih poslova od 24.05.1996.godine. Pogrešno tužilac smatra da se nije ni nalazio u inostranstvu, već na teritoriji BiH, s obzirom da je radio u zgradi Generalnog konzulata, jer sam boravak u zgradi Generalnog konzulata u toku radnog vremena ne pretpostavlja i življenje.

Međutim, neovisno od okolnosti što je u ovom predmetu pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje prestalo tužiocu po osnovu napuštanja teritorije BiH u vremenu dužem od 90 dana, sud nalazi da je to pravo prestalo i zbog zasnivanja radnog odnosa u diplomatskom predstavništvu u inostranstvu. Tužilac je naime, ostvario pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje po osnovu gubitka radne sposobnosti za privređivanje. Radi se, dakle, o trajnoj nesposobnosti za privređivanje, pa ukoliko je to tačno u tom slučaju ne bi mogao ni zasnovati radni odnos, a u protivnom proizilazilo bi da nikada nije ni došlo do gubitka radne sposobnosti i da nije bilo zakonskog osnova da mu se prizna pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje. Kada se ovome doda da je pravna priroda i karakter izuzetnog materijalnog obezbjeđenja prije svega u tome da se određenim kategorijama osoba obezbijedi materijalna egzistencija, zbog toga što je na drugi način ne mogu obezbijediti, pa je otuda nespojivo da ove osobe koje zasnuju radni odnos i po tom osnovu ostvaruju prihode istovremeno budu i korisnici izuzetnog materijalnog obezbjeđenja, kakav je slučaj u ovom predmetu.

Iz navedenih razloga sud ne nalazi da je osporenim rješenjem povrijeđen zakon na štetu tužioca, pa je primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima tužbu odbio kao neosnovanu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-705/01 od 2.6.2004.g.)

36.

Član 1. i 2. stav 2. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca

PRAVO NA IZUZETNO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE NE MOŽE PRESTATI MAJCI POGINULOG BORCA (KOJA NIJE U RADNOM ODNOSU, NE OBAVLJA SAMOSTALNU DJELATNOST I NIJE KORISNIK PENZIJE), SAMO ZATO ŠTO JE NJEN BRAČNI DRUG, KOJI NIJE RODITELJ POGINULOG BORCA, KORISNIK PENZIJE.

Iz obrazloženja:

Prema izričitoj zakonskoj odredbi člana 2. stav 2. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Sl. novine FBiH", broj: 33/95, 37/95 i 17/96) pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje mogu ostvariti: otac, majka, očuh, maćeha i usvojlac ukoliko su živjeli u zajedničkom domaćinstvu sa licima iz člana 1. ovog zakona u vrijeme njihove smrti ili nestanka i ako nema članova porodice iz stava 1. ovog člana.

Međutim, neovisno od uslova iz člana 2. ovog zakona, roditeljima poginulih, umrlih ili nestalih lica iz člana 1. ovog zakona pripada pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje u iznosu od jedne prosječne mjesečne plate ukoliko ni jedan od roditelja nije u radnom odnosu, ne obavlja samostalnu djelatnost niti je korisnik penzije (član 4. istog zakona).

Iz dokaza u spisu predmeta proizilazi da tužiteljica nije korisnik penzije, ali da je njezin bračni drug, koji nije roditelj poginulog borca, korisnik penzije od 08.08.1990. godine, pa imajući u vidu naprijed citiranu odredbu člana 4. navedenog zakona u kojoj je navedeno da roditeljima lica iz člana 1. ovog zakona pripada navedeno pravo u određenom iznosu samo ako ni jedan od roditelja, između ostalog nije korisnik penzije, tužiteljici bi kao roditelju poginulog borca i dalje pripadalo pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje koje joj je bilo priznato privremenim rješenjem tuženog od 01.04.1997. godine, a koje joj je osporenim rješenjem, donesenim u obnovi postupka po službenoj dužnosti prestalo, jer tužiteljica i dalje ispunjava zakonske uslove iz člana 4. navedenog zakona, bez obzira što je njezin sadašnji bračni drug (koji nije roditelj poginulog borca) korisnik penzije.

Po ocjeni ovog suda, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, tuženi je pogrešnom primjenom, odnosno tumačenjem člana 4. navedenog zakona poništio tačku 4. stav 1. dispozitiva privremenog rješenja od 01.04.1997. godine i riješio da tužiteljici ne pripada pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje, pogrešno smatrajući da za to nisu ispunjeni zakonski uslovi.

Iz navedenih razloga ovaj sud je primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima tužbu uvažio i osporeno rješenje poništio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-2800/01 od 16.10.2003.g.)

37.

Članovi 1. i 8. stav 1. tačka 5. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca

KORISNIKU PRAVA NA IZUZETNO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE PRAVO NA ISPLATU MATERIJALNOG OBEZBJEĐENJA PRESTAJE ZA VRIJEME DOK SE NALAZI NA IZDRŽAVANJU KAZNE ZATVORA KOJA MU JE IZREČENA PRAVOSNAŽNOM SUDSKOM PRESUDOM U TRAJANJU DUŽEM OD 6 MJESECI I TO SAMO ZA VRIJEME FAKTIČNOG BORA VKA U KAZNENO-POPRAVNOJ USTANOVI.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 8. stav 1. tačka 5. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Sl. list RBiH", br. 33/95, 37/95 i 17/96), pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje prestaje ako je korisnik prava osuđen pravosnažnom sudskom presudom na kaznu zatvora u trajanju duže od 6 mjeseci, za vrijeme dok se nalazi na izdržavanju kazne.

Smisao ove zakonske odredbe je u tome da pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje, korisniku prava, osuđenom pravosnažnom sudskom presudom na kaznu zatvora u trajanju dužem od 6 mjeseci, prestaje za vrijeme dok se nalazi na izdržavanju kazne, a da po izdržanoj kazni zatvora nastavlja sa korištenjem navedenog prava.

Međutim, iz podataka spisa predmeta, odnosno potvrde Kazneno popravnog doma Z., broj: 04-276/99 od 27.05.2000. godine, vidi se da se tužitelj na izdržavanju kazne nalazio od 27.07.1999. godine do 27.05.2000. godine. Da je sa izdržavanja kazne zatvora otpušten na uvjetni otpust na temelju rješenja Komisije za uvjetni otpust, broj: 05-12-181/00 od 06.04.2000. godine, te da uvjetni otpust traje od 27.05.2000. godine do 27.07.2000. godine. Zato činjenica da je tužitelj pravosnažnom presudom Kantonalnog suda u Z., broj: K-38/98 od 14.05.1998. godine osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine, te da se nalazio na izdržavanju kazne zatvora u vremenu od 27.07.1999. godine do 27.05.2000. godine, ne bi mogla biti smetnja za nastavak korištenja prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje, jer Zakonom nije propisano da pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje trajno prestaje ako je korisnik prava osuđen pravosnažnom sudskom presudom na kaznu zatvora u trajanju duže od 6 mjeseci, već mu to pravo privremeno prestaje za vrijeme dok se nalazi na izdržavanju kazne.

S obzirom na naprijed navedeno, sud nalazi da su tužbeni navodi o povredi zakona na štetu tužitelja osnovani, pa je uvažavanjem tužbe poništio osporeno rješenje

primjenom člana 38. stav 3. a u vezi sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima i predmet vratio tuženom na ponovno rješavanje u skladu sa zakonom i primjedbama ovog suda.

U ponovnom postupku tuženi će utvrditi u kojem periodu se tužitelj nalazio na izdržavanju kazne i samo za taj period treba odrediti prestanak prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-578/01 od 1.4.2004.g.)

38.

Članovi 1. i 16. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca

PRIZNATO PRAVO NA IZUZETNO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE PO OSNOVU GUBITKA RADNE SPOSOBNOSTI ZA PRIVREĐIVANJE, UTVRĐENO OD STRANE VOJNOLJEKARSKE KOMISIJE, PRESTAJE UKOLIKO UŽIVALAC TOG PRAVA U OSTAVLJENOM ROKU NE PRIBAVI NALAZ INSTITUTA ZA OCJENJIVANJE RADNE SPOSOBNOSTI I TRAJE SVE DOK TAJ INSTITUT NE UTVRDI DA JE DO GUBITKA RADNE SPOSOBNOSTI DOŠLO POD OKOLNOSTIMA IZ ČLANA 1. ZAKONA.

Iz obrzaloženja:

Prema odredbama člana 1. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Sl. list R BiH", br. 33/95, 37/95 i 17/96), pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje mogu ostvariti, između ostalih, lica kod kojih je utvrđen gubitak radne sposobnosti za privređivanje prouzrokovan ranom, povredom ozljedom ili bolešću nastalom za vrijeme službe u oružanim snagama i obavljanja vojne dužnosti. Prema tome, za rješavanje ove upravne stvari odlučno je da li je kod tužitelja do gubitka radne sposobnosti za privređivanje došlo iz navedenih razloga nastalih za vrijeme vojne službe u oružanim snagama i u vršenju vojne dužnosti.

Članom 16. citiranog zakona, propisano je da, izuzetno dok se ne steknu uslovi za ocjenu gubitka radne sposobnosti za privređivanje u skladu sa tim zakonom, pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje priznaje se licima iz člana 1. tog zakona, kod kojih je nadležna vojno-ljekarska komisija utvrdila nesposobnost za vojnu službu, odnosno privremenu nesposobnost dužu od šest mjeseci, koja je nastala kao posledica službe u Armiji R BiH.

Iz ovih zakonskih odredbi proizilazi da će se samo izuzetno, i to dok se ne steknu uslovi za ocjenu gubitka radne sposobnosti za privređivanje, pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje priznati i licima iz člana 1. tog zakona kod kojih je vojno-ljekarska komisija utvrdila nesposobnost za vojnu službu ili privremenu nesposobnost

dužu od šest mjeseci, što znači da se nakon sticanja uslova za ocjenu gubitka radne sposobnosti za privređivanje, navedenim licima takvom ocjenom priznaje pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje zbog tog gubitka radne sposobnosti za privređivanje, a ne više zbog utvrđene nesposobnosti za vojnu službu.

Iz podataka spisa, odnosno obavijesti Službe za boračka pitanja Općine Ilidža, broj: 09-41 od 18.06.1999. godine, proizilazi da je tužitelj pozvan da dostavi nalaz, ocjenu i mišljenje o procjeni radne sposobnosti za privređivanje. Iz osporenog rješenja i podataka spisa proizilazi da tužitelj nije dostavio nalaz, ocjenu i mišljenje Instituta za ocjenjivanje radne sposobnosti da je kod njega utvrđen gubitak radne sposobnosti za privređivanje nastao zbog zadobijenih rana, povreda, ozleda ili bolesti nastalih vršeci vojne dužnosti, što tužitelj i ne osporava. Kada tužitelj pribavi pomenuti dokaz, može se ponovo obratiti tuženom za priznanje osporenog prava.

S obzirom na ovakvo utvrđeno činjenično stanje, tuženi je shodno naprijed citiranim zakonskim propisima pravilno ocijenio da tužitelju ne pripada pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje, pa je utvrdio da mu to pravo priznato privremenim rješenjem tuženog broj: UP-I-02/1-589-112/98 od 23.02.1998. godine prestaje sa danom 31.07.1999. godine.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1242/00 od 16.10.2003.g.)

39.

Članovi 5. stav 2. i 6. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca

Član 255. Zakona o upravnom postupku

PRAVO NA IZUZETNO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE BRAČNOM DRUGU (SUPRUZI) VOJNOG LICA NESTALOG PRILIKOM VRŠENJA VOJNE DUŽNOSTI PRIPADA OD DANA NESTANKA TOG LICA I TO U MJESEČNOM IZNOSU OD DVIJE PROSJEČNE PLATE OSTVARENE U FEDERACIJI, A NE OD DANA PRIBAVLJANJA DOKAZA O NAČINU I OKOLNOSTIMA NESTANKA VOJNOG LICA.

Iz obrazloženja:

Privremenim konačnim rješenjem tuženog od 28.12.1998. godine, tužiteljici je kao bračnoj drugarici nestalog borca H.H. priznato pravo na porodično izuzetno materijalno obezbjeđenje počev od 1.8.1992. godine, a mjesečna naknada utvrđena je u skladu sa članom 5. stav 3. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Sl.list RBiH", broj: 33/95, 37/95 i 17/96) u iznosu od jedne i po prosječne plaće ostvarene u Federaciji u mjesecu koji je prethodio mjesecu u kome je priznato pravo, jer je u postupku donošenja tog rješenja utvrđeno na osnovu

dokaza u spisuu da je suprug tužiteljice nastradao (nestao) pod okolnostima koje ne predstavljaju izvršavanje neposredne vojne dužnosti.

Nakon što je ovo rješenje postalo konačno tuženi je saznao za novu okolnost i stekao mogućnost da upotrijebi novi dokaz, uvjerenje VJ 5036 Tuzla broj: 30-26/34-1/-17-03/1-1-2117 od 1.11.2000. godine o načinu i okolnostima nestanku supruga tužiteljice, pripadnika Oružanih snaga RBiH, a koja okolnost da je bila poznata u ranijem postupku bi dovele do drugačijeg rješenja, pa je tuženi po službenoj dužnosti pokrenuo obnovu postupka i u obnovljenom postupku utvrdio da je suprug tužiteljice nestao na borbenom zadatku dana 5.7.1992. godine, što znači da u smislu člana 5. stav 2. navedenog zakona mjesečna naknada za izuzetno materijalno obezbjeđenje se određuje u visini dvije prosječne plaće ostvarene u Federaciji u mjesecu koji predhodi mjesecu u kome je priznato pravo. Polazeći od ovog utvrđenja, tuženi je osporenim rješenjem u obnovi postupka ukinuo u cijelosti ranije rješenje koje je bilo predmet obnove postupka i tužiteljici priznao pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje u mjesečnom iznosu od 257 KM počev od 1.2.2001. godine.

Osnovan je prigovor tužiteljice da joj pravo na naknadu za izuzetno materijalno obezbjeđenje u visini od dvije prosječne plaće mjesečno pripada od dana nestanka njenog supruga, odnosno od 1.8.1992. godine, kada joj je to pravo priznato.

U postupku donošenja osporenog rješenja tuženi nije imao u vidu odredbe člana 6. citiranog Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i poginulih boraca kojim je propisano da izuzetno materijalno obezbjeđenje korisniku pripada od dana narednog mjeseca od dana smrti lica iz člana 1. ovog zakona tj. pripadnika Oružanih snaga nego je tuženi u postupku obnove ranijeg rješenja pogrešno zaključio da tužiteljici pripada pravo na naknadu za izuzetno materijalno obezbjeđenje u visini od dvije prosječne plaće počev od dana narednog mjeseca od dana izdavanja uvjerenja nadležnog vojnog organa, odnosno od dana podnošenja zahtjeva tužiteljice za obnovu postupka, kako je tuženi odlučio osporenim rješenjem. Pravilnom primjenom odredaba navedenog zakona, tužiteljici je trebalo priznati pravo na naknadu za izuzetno materijalno obezbjeđenje u visini od dvije prosječne plaće počev od dana nestanka njenog muža, tj. od dana kada joj je priznato pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje od 1.8.1992. god., kako je utvrđeno u ranijem rješenju od 28.12.1998. godine.

Polazeći od pogrešnog zaključka da tužiteljici pripada pravo na naknadu u visini dvije prosječne plaće počev od 1.2.2001. god., a ne od dana kada joj je utvrđeno pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje, tuženi je pogrešno zaključio da ranije rješenje koje je bilo predmet obnove postupka treba ukinuti u cijelosti. U konkretnom slučaju u smislu odredbe člana 255. Zakona o upravnom postupku ne postoje uvjeti da se ranije rješenje ukida u cijelosti. Prema ovoj odredbi, kada organ uprave nađe da postoje uvjeti da se ranije rješenje zamjeni novim rješenjem, tada obzirom na sve okolnosti pojedinog slučaja organ može priješanje rješenje poništiti ili ukinuti. Ranije rješenje se ukida u slučaju kada se novim rješenjem po zakonu ne dira u pravne posljedice koje je ranije rješenje do tada proizvelo, pa novo rješenje proizvodi pravne posljedice samo ubuduće (dejstvo ex nunc). Ranije rješenje se poništava u slučaju kada se uklanjaju pravne posljedice koje je to

rješenje proizvelo od momenta donošenja pa novo rješenje ima dejstvo retroaktivno (ex tunc), tako da novo rješenje u potpunosti zamjenjuje ranije rješenje i djeluje retroaktivno.

Budući da je ranijim rješenjem od 28.12.1998. godine tužiteljici priznato pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje i da joj je to pravo priznato počev od 1.8.1992. godine, to se u tom dijelu ranije rješenje nije ni moglo mijenjati, pa je tuženi pogrešno odlučio kada je u tom dijelu ukinuo rješenje. Ranije rješenje je trebalo, u smislu člana 255. poništiti, ali samo u dijelu kojim je tužiteljici određena naknada u visini od jedne i po prosječne plaće umjesto od dvije prosječne plaće. Naime, bez obzira kada je tuženi utvrdio okolnost da je suprug tužiteljice nestao vršeći neposrednu vojnu dužnost, tužiteljici pripada pravo na naknadu od dvije prosječne plaće počev od 1.8.1992. godine, pa je tuženi pogrešno odlučio kada tužiteljici nije osporenim rješenjem za period od 1.8.1992. do 1.2.2001. god. priznao pravo na naknadu na ime izuzetnog materijalnog obezbjeđenja u visini od dvije prosječne plaće.

Obzirom na izloženo, ovaj sud je primjenom odredbe člana 38. stav 4. Zakona o upravnim sporovima, osporeno rješenje preinačio tako što je primjenom odredbe člana 255. Zakona o upravnom postupku, ranije rješenje poništio samo u dijelu kojim je tim rješenjem određena naknada na ime izuzetnog materijalnog obezbjeđenja u visini od jedne i po prosječne plaće, pa se tužiteljici priznaje pravo na mjesečnu naknadu u visini od dvije prosječne plaće od dana kada joj je priznato pravo na materijalno obezbjeđenje tj. od 1.8.1992. godine. Osporeno rješenje u dijelu kojim tužiteljici nije određena mjesečna naknada u visini od dvije prosječne plaće ostvarene u Federaciji za period od 1.8.1992. do 1.2.2001. god. je poništeno iz razloga što je u ponovnom postupku potrebno utvrditi i obračunati tužiteljici za ovaj period naknadu u visini od dvije prosječne plaće i odrediti i isplatu razlike od ranije isplaćenog iznosa koji je bio obračunat u visini jedne i po prosječne plaće, pa u tom pravcu je potrebno da tuženi donese odgovarajuće rješenje. U ostalom dijelu osporeno rješenje ostaje neizmijenjeno.

Iz svega izloženog ovaj sud je primjenom odredbe člana 38. stav 4. i stav 3. u vezi sa članom 35. stav 2., Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u dispozitivu presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-3346/01 od 17.1.2002.g.)

40.

Članovi 205. i 207. Zakona o upravnom postupku

Članovi 25. i 29. Zakona o kantonalnoj upravi

U POSTUPKU INSPEKCIJSKOG NADZORA, KANTONALNA INSPEKCIJA RADA I ZAŠTITE NA RADU NIJE OVLAŠTENA DA IZRIČE INSPEKCIJSKU MJERU USPOSTAVE RADNO-PRAVNOG STATUSA UPOSLENIKU KOJEM JE ODLUKOM POSLODAVCA UTVRĐEN PRESTANAK RADNOG ODNOSA,

BUDUĆI DA JE RJEŠAVANJE RADNIH SPOROVA U NADLEŽNOSTI MJESNO NADLEŽNOG OPĆINSKOG SUDA.

Iz obrazloženja:

U uvodu prvostepenog rješenja, protiv kojeg je tuženi odbio žalbu smatrajući ga zakonitim i pravilnim, inspektor rada se pozvao na odredbe člana 29. stav 1. i 2. i tačku 2. Zakona o kantonalnoj upravi ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj:14/97), te je prije svega tužitelju naložio da otkloni nedostatke u odluci o prestanku radnog odnosa radnici I.M. i naložio da istoj uspostavi radno pravni status sa danom 23.8.1999.godine kao i da joj prizna sva prava iz radnog odnosa čime je faktički stavio van snage odluku o prestanku radnog odnosa. S tim u vezi treba istaći, da naprijed navedene zakonske odredbe nisu propisale takva ovlaštenja inspektora rada nego samo donošenje rješenja kojim će se narediti otklanjanje utvrđenih nedostataka odnosno nepravilnosti, što znači da inspektor nema zakonsko ovlaštenje da odluči o pravu na ponovnu uspostavu radno pravnog statusa licu kojem je odlukom poslodavca prestao radni odnos, budući da je rješavanje radnih sporova u nadležnosti Općinskog suda u Sarajevu koji je kako iz priložene presude Pr-415/99 od 15.3.2001.godine vidljivo, već donio odluku udovoljivši postavljenom zahtjevu. Pored toga, iz prvostepenog rješenja proizilazi da je isto donio i potpisao inspektor rada koji je potom dao uputu da žalbu protiv tog rješenja koja se može podnijeti u roku od 15 dana, rješava Federalno ministarstvo socijalne politike, raseljenih osoba i izbjeglica, pa takva uputa nije u skladu sa odredbama člana 25. stav 1. navedenog Zakona o kantonalnoj upravi. Ovo stoga, što je navedenim odredbama propisano da inspeksijske poslove u prvom stepenu obavlja kantonalni inspektorat, odnosno nadležno kantonalno ministarstvo, a u drugom stepenu glavni kantonalni inspektor, odnosno nadležni ministar, ako zakonom drugačije nije određeno. Tuženi je predmetnu žalbu riješio pozivajući se na odredbe člana 224. stav 4. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine FBiH", broj: 2/98 i 48/00) iako je tim odredbama propisano da nadležni federalni organ uprave odnosno federalna ustanova iz odgovarajuće upravne oblasti rješava po žalbi protiv prvostepenih rješenja kantonalnih organa uprave i kantonalnih ustanova donesenih na osnovu federalnih zakona i drugih federalnih propisa, a prvostepeno rješenje nije zasnovano niti se u njemu navodi bilo koji materijalno pravni federalni propis, što predmetno rješenje čini manjkavim i njegovu zakonitost nije moguće ispitati, jer se iz istog ne vidi na kojim odredbama je zasnovana nadležnost donosioca osporenog rješenja.

Iz iznesenih razloga, sud je na osnovu člana 38. stav 2. u vezi sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, tužbu uvažio, oba rješenja poništio i predmet vratio prvostepenom organu na ponovni postupak.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1272/00 od 5.2.2004.g.)

41.

Član 104. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Član 372. Zakona o obligacionim odnosima

U POGLEDU NEISPLAĆENIH PENZIJA, IZ PERIODA KOJI SU NASTALI PRIJE DONOŠENJA I STUPANJA NA SNAGU FEDERALNOG ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU, NE MOGU SE PRIMIJENITI ROKOVI ZASTARE PROPISANI ODREDBAMA ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem od 29.3.2002.godine odbijen je zahtjev tužitelja za isplatu penzija za period od 2.10.1992. godine do 1.5.1996.godine iz razloga, kako to proizilazi iz obrazloženja navedenog rješenja, što je u smislu člana 104. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju nastupila zastarjelost potraživanja, obzirom da je zahtjev podnesen 24.7.2001.godine, dakle, nakon proteka roka od šest mjeseci propisanog stavom 2. člana 104. navedenog zakona.

Kako je na pomenuto rješenje tužitelj izjavio žalbu drugostepeni organ žalbu je odbio, jer je našao da je isto pravilno i na zakonu zasnovano, ali ne iz razloga datih u obrazloženju tog rješenja, već stoga što smatra da su penzije povremena davanja. Shodno tome, a obzirom da ranije važećim zakonskim odredbama (Zakon o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja – “Sl.list SFRJ”, broj:23/82 i 44/90, te Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju – “Sl.list SR BiH”, broj:39/90 i 22/91), koje su važile i primjenjivale se u vrijeme nastanka konkretnog pravnog odnosa nisu utvrđeni rokovi naplate kao ni rokovi zastare dospjelih a neisplaćenih primanja po osnovu penzije, tuženi smatra da se na iste imaju primijeniti rokovi zastare predviđeni odredbom člana 372. Zakona o obligacionim odnosima kojim je propisano da povremena potraživanja zastarjevaju u roku od tri godine od dospelosti svakog pojedinog davanja.

S obzirom na ovakav svoj pravni stav drugostepeni organ odbio je žalbu tužitelja jer je našao da je obzirom na datum podnošenja zahtjeva od dana dospelosti za isplatu tih potraživanja protekao rok od tri godine.

Pravilno tuženi nalazi da ne stoje razlozi člana 104. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju na kojim prvostepeni organ temelji svoje rješenje za što u obrazloženju pobijanog rješenja daje pravilne razloge navodeći da odredbama ranije važećeg Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja kao i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (koji se primjenjuju na predmetni slučaj) nije bila predviđena zastara dospjelih a neisplaćenih novčanih potraživanja proizašlih iz već iz ostvarenog prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja (o čemu je i ovaj sud zauzeo pravno stanovište u ranije donesenim presudama).

Međutim, pogrešno tuženi smatra da se na predmetni slučaj trebaju primijeniti odredbe člana 372. Zakona o obligacionim odnosima.

Naime, odnos između tuženog i tužitelja nije obligacioni, pošto su učesnici u obligacionim odnosima ravnopravni, a prava i obaveze tužitelja i tuženog određena su

isključivo odredbama propisa o penzijskom i invalidskom osiguranju. Isto tako, penzija ne spada u povremena potraživanja, koja bi mogla zastariti za tri godine od dospelosti svakog pojedinog davanja, u smislu odredaba člana 372. preuzetog Zakona o obligacionim odnosima, jer kada bi to bila takva povremena potraživanja na ista bi se mogle primijeniti i odredbe člana 373. istog zakona, prema kojima samo pravo iz koga proističu povremena potraživanja zastarjeva za pet godina, računajući od dospelosti najstarijeg potraživanja poslije koga dužnik nije vršio davanja. Međutim, odredbom člana 3. stav 1. važećeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, izričito je propisano da prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ne mogu zastariti, tako da se na zastarjelost prava na isplatu penzija ostvarenih po ranijim propisima, a neisplaćenim do stupanja na snagu važećeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, uopšte ne mogu primijeniti odredbe o zastarjelosti propisane odredbama Zakona o obligacionim odnosima.

S obzirom na sve izloženo, valjalo je na osnovu člana 38. stav 3. u vezi sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima tužbu uvažiti, osporeno rješenje poništiti i predmet vratiti tuženom na ponovno rješavanje, kako bi u ponovnom postupku postupio u skladu sa primjedbama ovog suda.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1737/02 od 18.9.2003.g. i U-2269/02 od 11.3.2004.g.)

42.

Član 107. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

PRAVO NA ISPLATU INVALIDSKE PENZIJE U INOSTRANSTVO PRIPADA SAMO KORISNIKU PENZIJE KOJI JE DRŽAVLJANIN FEDERACIJE, KADA TAKVA OBAVEZA POSTOJI PO MEĐUNARODNOM UGOVORU ILI AKO NOSILAC OSIGURANJA ODOBRI TAKVU ISPLATU U SLUČAJU NEPOSTOJANJA OBAVEZE ISPLATE PO NAVEDENOM UGOVORU.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 107. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine FBiH", broj:29/98 i 49/00) propisano je da se državljaninu Federacije, penzija isplaćuje u inozemstvo ako takva obaveza postoji po međunarodnom ugovoru, a ako ova obaveza ne postoji po međunarodnom ugovoru, nosilac osiguranja može odobriti isplatu, ako iz porodičnih i zdravstvenih razloga državljanin Federacije odlazi na stalan boravak u inozemstvo.

Prema tome, iz citirane zakonske odredbe jasno proizilazi da Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Federacije BiH nema zakonsku obavezu da isplatu penzije u inozemstvo vrši građaninu koji nije državljanin Federacije BiH, bez obzira na razloge iz

kojih on stalno boravi u inozemstvu, jer takva mogućnost nije propisana navedenom odredbom, niti nekom drugom odredbom istog zakona. Kako je iz uvjerenja Opštine Lopare broj:204-239 od 15.9.2000.godine utvrđeno da tužitelj pored državljanstva Bosne i Hercegovine ima i državljanstvo Republike Srpske, a ne državljanstvo Federacije, tuženi je pravilno odlučio kada je zahtjev za isplatu priznate srazmjerne invalidske penzije, odbio. Takvim aktom nije povrijeđen zakon na štetu tužitelja, pa stoga nema zakonskih uslova za poništaj osporenog rješenja.

Iz iznesenih razloga, sud je na osnovu člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, tužbu odbio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-247/01 od 13.11.2003.g.)

43.

Član 13. i 14. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika

Član 63. Zakona o službi u Armiji RBiH

Član 142. Zakona o upravnom postupku

U POSTUPKU OSTVARIVANJA PRAVA NA STAROSNU PENZIJU, PO PROPISIMA VOJNIH OSIGURANIKA, NE MOŽE SE ZAKLJUČKOM PRVOSTEPENOG ORGANA PREKIDATI POSTUPAK RADI UTVRĐIVANJA STATUSA VOJNOG OSIGURANIKA, OD STRANE VOJNOG ORGANA, KAO PRETHODNO PITANJE.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni organ je zaključkom od 10.12.2001. godine prekinuo postupak po zahtjevu tužioca za ponovno određivanje prava na starosnu penziju po odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika, u smislu člana 142. Zakona o upravnom postupku ("Sl. novine FBiH", broj: 2/98 i 48/99), a koje pravo mu je priznato po opštim propisima privremenim rješenjem prvostepenog organa od 12.12.1997. godine. Tuženi je osporenim rješenjem žalbu tužioca izjavljenu protiv navedenog zaključka odbio kao neosnovanu, jer je našao da je prvostepeni organ pravilno postupio kada je postupak prekinuo u smislu člana 142. Zakona o upravnom postupku dok se ne rješi predhodno pitanje (do okončanja postupka po žalbi tužioca izjavljenoj protiv rješenja Vojne jedinice 5021 broj: 06/8-229-5 od 30.10.1997. godine).

Odredbom člana 142. Zakona o upravnom postupku propisano je da ako organ koji vodi postupak naiđe na pitanje bez čijeg se rješenja ne može riješiti sama stvar, a to pitanje čini samostalnu pravnu cjelinu za čije rješenje je nadležan sud ili neki drugi organ (predhodno pitanja), on može pod uvjetima iz ovog zakona, sam raspraviti to pitanje ili postupak prekinuti dok nadležni organ to pitanje ne riješi.

Sud nalazi da u konkretnom slučaju okončanje postupka po izjavljenoj žalbi protiv rješenja VJ 5021 od 30.10.1997. godine ne može se smatrati predhodnim pitanjem u smislu člana 142. Zakona o upravnom postupku. U ovom postupku za ostvarivanje prava na starosnu penziju po odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika nema mogućnosti za prekid postupka pozivom na naprijed navedenu odredbu, jer okončanje postupka po žalbi tužioca izjavljenoj protiv rješenja kojim je tužilac otpušten iz Armije RBiH u činu čelnika zbog ispunjenja uvjeta za odlazak u penziju po opštim uslovima ne može se pojaviti kao predhodno pitanje koje bi bilo od uticaja na rješenje ove upravne stvari, čime su oba organa povrijedila pravila postupka. Naime, pravni nedostaci rješenja o prestanku službe aktivnog vojnog lica i razlozi prestanka te službe ne mogu imati za posljedicu gubitak prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja tog lica po propisima za vojne osiguranike, jer prema odredbama člana 63. Zakona o službi u Armiji RBiH ("Sl. list RBiH", broj: 11/92 do 20/95) penzijsko i invalidsko osiguranje aktivnih vojnih lica uređuje se propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika, a aktivnim vojnim licima u smislu člana 3. stav 2. istog zakona smatraju se podoficiri, oficiri i generali, a tužilac je prema dokazima priloženim uz tužbu, u času otpuštanja iz Armije RBiH bio aktivno vojno lice u činu čelnika, pa bi mu pripadalo pravo na starosnu penziju po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika ako je na dan prestanka svojstva vojnog osiguranika ispunjavao zakonske uslove za sticanje tog prava (član 13. i 14. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika-"Sl. list SFRJ", broj: 7/85, 74/87 i 20/89).

Iz naprijed navedenih razloga, ovaj sud je tužbu uvažio, osporeno rješenje i zaključak prvostepenog organa poništio na osnovu člana 38. stav 3. Zakona o upravnim sporovima i predmet vratio na ponovno rješavanje u skladu sa primjedbama ovog suda.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-737/02 od 8.1.2004.g.)

44.

Članovi 103. i 105. preuzetog Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca

PRVOSTEPENO RJEŠENJE KOJIM JE ODLUČENO O PROCENTU VOJNOG INVALIDITETA RATNOG VOJNOG INVALIDA I PRAVIMA KOJA MU PO TOM OSNOVU PRIPADAJU, A PROTIV KOJEG NIJE IZJAVLJENA ŽALBA, PODLIJEŽE REVIZIJI DRUGOSTEPENOG ORGANA U ROKU OD TRI MJESECA RAČUNAJUĆI OD DANA KADA PRIMI PREDMET OD PRVOSTEPENOG ORGANA.

Iz obrazloženja:

Polazeći od činjenice da je osporenim rješenjem izvršena revizija rješenja prvostepenog organa, protiv kojeg nije izjavljena žalba, to osnovano tužitelj ukazuje u tužbi da se revizija mogla izvršiti samo u roku od tri mjeseca od dana kada je tuženi organ primio predmet. Prema odredbi člana 105. preuzetog Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list SFRJ", br. 31/86 – 42/90 i "Službeni list Republike Bosne i Hercegovine", br. 2/92 i 13/94), ako protiv rješenja prvostepenog organa koje podliježe reviziji nije izjavljena žalba, a revizija ne bude izvršena u roku od tri mjeseca od dana kada je drugostepeni organ primio predmet, smatra se da je revizija izvršena i da je data saglasnost na rješenje. Imajući u vidu navedenu odredbu, u ovom predmetu je bilo potrebno utvrditi kada je tuženi, kao drugostepeni organ primio predmet od kantonalnog organa uprave (presudom K.s. u Tuzli, broj: U-236/99 od 28.12.1999. godine poništeno je rješenje Ministarstva za boračka pitanja Tuzlanskog kantona i predmet ustupljen na rješavanje Federalnom ministarstvu za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata, kao nadležnom organu), odnosno da li ga je primio dana 29.02.2000. godine kako to proizilazi iz potvrde tuženog, broj: 04-49-124/01 od 09.02.2001. godine ili ga je primio 17.02.2000. godine, kako to tvrdi tužitelj, i kako to proizilazi iz fotokopije popratnog pismena Ministarstva za boračka pitanja Tuzlanskog kantona, broj: ZDŽ/ZDŽ 15-14-142/00 od 16.02.2000. godine, odnosno potrebno je pribaviti ovjerenu fotokopiju navedenog popratnog pismena Ministarstva za boračka pitanja Tuzlanskog kantona, u prilogu koga su predmeti, pa i predmet tužitelja, dostavljeni tuženom na rješavanje, te zavisno od utvrđenja ove odlučne činjenice odlučiti da li prvostepeno rješenje podliježe reviziji ili protekom roka od tri mjeseca od dana kada je tuženi primio predmet smatrati da je revizija izvršena i da je data saglasnost na rješenje.

U ponovnom postupku potrebno je provjeriti navode tužitelja da je revizija prvostepenog rješenja izvršena po proteku roka iz člana 106. navedenog zakona, odnosno potrebno je utvrditi da li je revizija izvršena u roku od tri mjeseca od dana kada je tuženi kao stvarno nadležni drugostepeni organ primio predmet, od kada i teče rok od tri mjeseca za reviziju.

Kako je u postupku donošenja osporenog rješenja propušteno da se utvrde navedene činjenice i okolnosti od kojih zavisi pravilnost rješavanja ove upravne stvari i zbog kojih se ne može ocijeniti zakonitost osporenog akta, to je valjalo primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, tužbu uvažiti i osporeno rješenje poništiti kako bi se u ponovnom postupku otklonili navedeni propusti.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-456/01 od 6.5.2004.g.)

45.

Član 11. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga

NE SMATRA SE REPRODUKCIJOM MATERIJALOM GOTOVO JESTIVO ULJE KOJE SE PRETAČE U BOCE I KANISTRE I KAO TAKVO STAVLJA U PROMET, JER TAKVA DJELATNOST NE PRESTAVLJA PROIZVOĐAČKU DJELATNOST, PA STOGA NABAVKA TAKVOG MATERIJALA PODLIJEŽE PLAĆANJU POREZA NA PROMET.

Iz obrazloženja:

Osporenim rješenjem, tužitelj je konačno u upravnom postupku obavezan na uplatu javnih prihoda i to poreza na promet proizvoda TB 1 u iznosu od 998,20 KM, poreza na promet proizvoda TB 4 u iznosu od 4.066,54 KM, poreza na promet proizvoda TB 4 u iznosu od 1.009,60 KM kao i pripadajućih zatezних kamata u iznosu od 2.369,19 KM.

Ovako su upravni organi odlučili na temelju zapisnika o kontroli obračuna i uplate javnih prihoda broj: 10-7B/02-15-140/99 od 01.02.1999. godine, izvršenoj od strane Kantonalnog poreznog inspektora. Navedenim zapisnikom, između ostalog, je utvrđeno da je tužitelj prema rješenju V.S. M. broj: UF/I-192/97, od 02.06.1997. godine, te proširenjem djelatnosti-rješenjem istog suda broj: UF/1-96/98, od 17.03.1998. godine registrovan, između ostalih djelatnosti i za proizvodnju rafiniranih ulja i masti, što prema Zakonu o standardnoj klasifikaciji djelatnosti ("Sl. novine FBiH", br. 28/98), spada u razred 15.42 koji, kako je u zapisniku pravilno konstatovano, uključuje proizvodnju rafiniranog biljnog ulja: maslinovog, sojinog..., te obradu biljnog ulja puhanjem, kuhanjem, oksidacijom, polimerizacijom, dehidracijom, hidrogenizacijom.

Međutim, nadležni inspekcijски organi prilikom kontrole poreskog obveznika, uvidom u knjigovodstvenu i vanknjigovodstvenu evidenciju, ulazne fakture, te neposrednim uvidom u proces proizvodnje obavljenim u sjedištu pravnog lica, konstatovali su da imenovani nabavlja gotovo jestivo ulje u bačvama od 208 litara i vrši pakovanje istog u PET boce i PVC kanistere.

Članom 11. stav 1. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Sl. novine FBiH", br. 6/95 i 25/97) sasvim jasno i nedvosmisleno je propisano da reprodukcijски materijal bez plaćanja poreza na promet, mogu nabavljati pravna lica koja obavljaju proizvođačku djelatnost.

Imajući u vidu citiranu zakonsku odredbu i naprijed utvrđeno činjenično stanje kao i način utvrđenja istog, sud nalazi da su upravni organi pravilno zaključili da imenovani ne obavlja proizvođačku djelatnost (iako je registrovan za obavljanje iste), tj. ne bavi se proizvodnjom odnosno obradom jestivog ulja, već samo pakovanjem istog, zbog čega ne može biti oslobođen plaćanja poreza na promet proizvoda i usluga za

nabavku repromaterijala odnosno ambalaže shodno članu 11. Zakona o prezu na promet proizvoda i usluga.

Iz naprijed navedenih razloga tužbu tužitelja sud je ocijenio neosnovanom, zbog čega je istu odbio primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1885/99 od 21.4.2004.g.)

46.

Član 22. tačka 5. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga

ORGANI ILI ORGANIZACIJE KOJE VRŠE OBUKU KANDIDATA ZA POLAGANJE VOZAČKOG ISPITA NISU OSLOBOĐENI PLAĆANJA POREZA NA PROMET USLUGA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 22. tačka 5. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 6/95 i 25/97) porez na promet usluga ne plaća se na obrazovne i kulturne usluge (usluge osnovnih, srednjih i visokoškolskih ustanova, ustanova predškolskog obrazovanja, usluge učenja stranih jezika i obuka na računarima, usluge muzeja, galerija i knjižnica, pozorišne i kino predstave, koncertne priredbe ozbiljne muzike, sportske i koncertne priredbe kod kojih se ukupno ostvareni prihod daje u humanitarne svrhe). Tom odredbom taksativno su nabrojane obrazovne i kulturne usluge na koje se ne plaća porez na promet usluga, što znači da se na sve druge obrazovne i kulturne usluge koje nisu izričito navedene (u koje eventualno mogu spadati i usluge vozačkih škola) plaća porez na promet usluga.

Stoga su organi uprave pravilno odbili zahtjev tužitelja za oslobođenje plaćanja poreza na promet usluga prema citiranom članu, jer te usluge ne mogu biti oslobođene plaćanja poreza na promet usluga, neovisno od toga kako su vozačke škole svrstane prema Standardnoj klasifikaciji djelatnosti.

S obzirom na izloženo valjalo je na osnovu člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, odlučiti kao u dispozitivu presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1608/99 od 5.2.2004.g.)

47.

Član 30. i 36. tačka a. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba

PRAVO NA NOVČANU NAKNADU PO OSNOVU NEZAPOSLENOSTI NE MOŽE SE USKRATITI PRIPRAVNIKU SAMO ZBOG TOGA ŠTO U UGOVORENOM ROKU NIJE POLOŽIO STRUČNI ISPIT, UKOLIKO ISPUNJAVA I OSTALE ZAKONOM PROPISANE USLOVE.

Iz obrazloženja:

Osporenim rješenjem, kojim je odbijena žalba tužitelja izjavljena protiv rješenja Javne ustanove "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo", konačno je u upravnom postupku odbijen sa zahtjevom za priznavanje prava na novčanu naknadu (po osnovu nezaposlenosti).

Ovako su upravni organi odlučili pozivom na član 36. tačka a. (u rješenju pogrešno navedeno član 36. stav 1. tačka a.) Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba ("Sl. novine FBiH", br. 41/01), a iz razloga što tužitelj, kako to proizilazi iz obrazloženja drugostepenog rješenja, nije položio stručni ispit od kojeg mu je zavisilo produženje ugovora o radu čime je svjesno doprinio prestanku radnog odnosa.

Nije sporno da je članom 36. tačka a. citiranog zakona, na koji se u obrazloženju svojih rješenja pozivaju oba upravna organa, propisano da pravo na novčanu naknadu nema nezaposlena osoba kada je svjesno doprinijela prestanku radnog odnosa. Međutim, iz obrazloženja pobijanog rješenja, kao i iz dokumentacije spisa predmeta vidi se da je dana 31.05.2001. godine tužitelj sa poslodavcem zaključio ugovor o radu za vrijeme trajanja pripravničkog staža, te da je u članu 2. predmetnog ugovora navedeno da se isti zaključuje na određeno vrijeme i to u trajanju do godinu dana, odnosno do polaganja odgovarajućeg stručnog ispita, i to počev od 01.06.2001. godine. Nadalje se vidi da je Rješenjem o prestanku radnog odnosa broj: 2510/02 od 10.07.2002. godine imenovanom radni odnos prestao sa danom 31.05.2002. godine po sili zakona, a iz razloga što isti nije položio pripravnički ispit, pa mu se ugovor o radu nije mogao produžiti.

Kod ovakvog činjeničnog stanja, okolnost da tužitelj u ugovorenom roku nije položio stručni ispit i da mu je zbog toga po sili zakona prestao radni odnos, u pogledu ostvarivanja prava na naknadu zbog nezaposlenosti ne može se cijeliti kao svjestan doprinos tužitelja prestanku njegovog radnog odnosa, pod pretpostavkom da ispunjava uslove iz člana 30. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba.

S obzirom na izloženo, sud nalazi da je osporeno kao i prvostepeno rješenje doneseno na štetu tužitelja, zbog čega je tužbu valjalo, primjenom člana 38. stav 3. u vezi sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima uvažiti, oba upravna rješenja poništiti i predmet vratiti prvostepenom organu na ponovno rješavanje.

U ponovnom postupku nadležni prvostepeni organ će, imajući u vidu izraženo pravno stanovište ovog suda, donijeti novo na zakonu zasnovano rješenje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-2510/02 od 5.5.2004.g.)

48.

Članovi 88. i 89. Uredbe o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe odbrane

Član 29. Zakona o sudovima

Članovi 1. i 23. stav 2. Zakona o parničnom postupku

U POSTUPKU OSTVARIVANJA NAKNADE ZA NASTALU ŠTETU ZA SREDSTVA ODUZETA NJIHOVIM VLASNICIMA U RATU ZA POTREBE ORUŽANIH SNAGA I DRUGE POTREBE ODBRANE, A KOJA SREDSTVA SU ZA VRIJEME KORIŠTENJA UNIŠTENI, OŠTEĆENA ILI NESTALA NADLEŽAN JE REDOVNI SUD U POSTUPKU ZA OSTVARIVANJE NAKNADE ŠTETE.

Iz obrazloženja:

Članom 89. Uredbe o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe odbrane ("Sl. list SRBiH", br. 19/92), propisan je postupak za utvrđivanje postojanja štete i postupak ostvarivanja naknade za nastalu štetu za sredstva oduzeta njihovim vlasnicima u ratu za potrebe oružanih snaga i druge potrebe odbrane, a koja sredstva su za vrijeme korištenja uništena, oštećena ili nestala (član 88. istog zakona). Stavom 4. navedenog člana Uredbe propisano je da vlasnik sredstava koji nije zadovoljan sa odlukom utvrđenom u rješenju nadležnog organa, može u roku od 30 dana od dana prijema rješenja pokrenuti postupak kod nadležnog redovnog suda za ostvarivanje naknade štete.

Imajući u vidu citiranu zakonsku odredbu, kao i navode tužbe tužiteljice, iz kojih jasno proizilazi da ista nije zadovoljna utvrđenom visinom naknade štete od strane nadležnog organa (tuženog), to sasvim jasno proizilazi da je za rješenje ove pravne stvari (naknada štete), stvarno nadležan Opštinski sud I u S. a shodno članu 29. Zakona o sudovima ("Sl. novine Kantona Sarajevo", br. 21/01, 28/01 i 26/02), kao i članu 1. Zakona o parničnom postupku ("Sl. novine FBiH", br. 42/98).

Stoga je, na osnovu člana 23. stav 2. Zakona o parničnom postupku, koji se shodno primjenjuje na osnovu člana 60. Zakona o upravnim sporovima, Vrhovni sud Federacije odredio Opštinski sud I kao stvarno nadležan sud za odlučivanje u ovoj pravnoj stvari.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Ur-45/03 od 22.5.2003.g.)

49.

Član 12. Zakona o privatizaciji

U POSTUPKU PRIVATIZACIJE PRIVREDNIH DRUŠTAVA PRIJAVU NA TENDER MOGU PODNIJETI NE SAMO POJEDINCI NEGO I VIŠE FIZIČKIH LICA KOJA ŽELE ZAJEDNIČKI NASTUPATI U PRIVATIZACIJI.

Iz obrazloženja:

Prema obrazloženju prvostepene presude nadležni organi su zakonito postupili kada su najpovoljnijom ponudom za predmet prodaje "Putovi" d.o.o. G. pod šifrom 080100011 izabrali ponudu podnositelja pod šifrom "Mali miš". Identitet ponuđača "Mali miš" je 16 fizičkih osoba, koje su sklopile ugovor o ortakluku, ovjeren kod Općinskog suda Š.B. broj: OV-32/00 od 25.2.2000. godine, na čelu sa punomoćnikom ortakluka R.Č. Ovakvu ocjenu sud je izveo primjenom odredbe člana 12. Zakona o privatizaciji na osnovu koje smatra da je zajednica "Mali miš" 16 fizičkih lica, mogla da bude ponuđač, jer je čine fizička lica, koja mogu učestvovati pojedinačno ili da se udruže, što su u ovom slučaju učinili.

Ovakvu odluku prvostepenog suda ovaj sud smatra pravilnom i zakonitom.

Prema odredbi člana 12. Zakona o privatizaciji ("Sl. novine FBiH", br. 27/97 do 61/01) u postupku privatizacije po ovom zakonu, preduzeća ili imovinu preduzeća mogu kupovati sva domaća i strana fizička i pravna lica, izuzev domaćih preduzeća koja su i sama predmet privatizacije po ovom zakonu, te stranih fizičkih i pravnih lica u slučajevima kada je zakonom ograničeno ili isključeno njihovo vlasništvo nad domaćim preduzećima.

Prema ovoj zakonskoj odredbi, kako pravilno cijeni prvostepeni sud, nije ograničeno da fizičko lice mora podnijeti prijavu na tender isključivo kao pojedinac, nego se i više fizičkih lica može udružiti da bi zajednički nastupili u privatizaciji. Za tako zajedničko učestvovanje fizičkih lica nije relevantno da li su ta lica sklopila zajednički ugovor, u ovom slučaju ugovor o ortakluku, ili nisu. Fizička lica koja su nastupala kao ponuđač "Mali miš" su ispunila uvjete, koji se traže za učešće u izboru najpovoljnije ponude (prema javnom pozivu), što i sam tužitelj svojim navodima u žalbi ne dovodi u pitanje.

Prigovori, koje žalitelj navodi u žalbi, posebno prigovor da svaki pojedinac u ponuđaču nije položio depozit a morao je to učiniti, mogu eventualno da budu od uticaja kod zaključenja ugovora o kupnji, od čega će zavisiti da li će najpovoljniji ponuđač biti i konačni kupac, kao i na rješavanje međusobnih odnosa članova ortačke zajednice ukoliko ona postoji, ali nisu od uticaja na rješenje ove upravne stvari.

Zbog toga ovaj sud nalazi da je prvostepena presuda pravilno donesena, pa je primjenom člana 43. stav 2. Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u dispozitivu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: UŽ-197/02 od 15.1.2004.g.)

50.

Članovi 4., 9., 11. i 22. Zakona o upravnim sporovima

NE MOŽE SE PODNIJETI TUŽBA U UPRAVNOM SPORU PROTIV TUŽENE FEDERALNE KOMISIJE ZA IMPLEMENTACIJU ČLANA 143. ZAKONA O RADU ZBOG NEDONOŠENJA DRUGOSTEPENOG RJEŠENJA PO IZJAVLJENOJ ŽALBI (TZV. "ĆUTANJE ADMINISTRACIJE").

Iz obrazloženja:

Sud je prije svega ispitao da li postoje procesno – pravne pretpostavke za pokretanje upravnog spora po tužbi, pa je našao da ne postoje, radi čega je odlučeno kao u dispozitivu iz slijedećih razloga:

Članom 11. Zakona o upravnim sporovima ("Sl. novine FBiH", broj 2/98 i 8/00) propisano je da se upravni spor može pokrenuti i kad nadležni organ o zahtjevu, odnosno o žalbi stranke nije donio odgovarajući upravni akt u upravnom postupku, pod uslovima predviđenim u članu 22. ovog zakona.

Iz navedenog proizilazi da se upravni spor zbog nedonošenja rješenja bilo po zahtjevu ili žalbi može pokrenuti i voditi samo ako se radi o nedonošenju upravnog akta, a upravni akt u smislu člana 9. citiranog zakona je akt kojim nadležni organ iz člana 4. Zakona o upravnim sporovima rješava o izvjesnom pravu ili obavezi građanina ili pravne osobe u kakvoj upravnoj stvari, a ne i u slučaju nedonošenja akta u nekoj drugoj stvari, koja nije upravna i o kojoj se ne rješava u upravnom postupku.

U predmetnom slučaju tužena Federalna komisija, kao i Kantonalna komisija protiv čijeg rješenja je tužiteljica izjavila žalbu, nisu organi koje ima u vidu član 4. Zakona o upravnim sporovima, niti je postupak koji provode po propisima o radnim odnosima upravni postupak, pa otuda njihova rješenja ne predstavljaju upravne akte koji se mogu preispitivati u upravnom sporu, jer se tim rješenjima ne rješava o izvjesnom pravu ili obavezi građanina ili pravne osobe u kakvoj upravnoj stvari. Naprotiv, rješenjima Kantonalne i Federalne komisije za implementaciju člana 143. Zakona o radu odlučuje se o radno – pravnom statusu zaposlenika na čekanju i njihovim pravima iz tog statusa, pa se njihovo preispitivanje može vršiti samo pred mjesno nadležnim općinskim sudom, bilo po tužbi zaposlenika ili poslodavca.

S obzirom na iznijete razloge sud je, primjenom člana 26. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima, tužbu odbacio ne upuštajući se u ispitivanje postojanja i drugih procesnih razloga za odbacivanje tužbe, kao ni u njenu opravdanost.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-605/04 od 8.4.2004.g.)

51.

Član 19. stav 4. Zakona o upravnim sporovima

ZAHTJEV ZA ODLAGANJE IZVRŠENJA UPRAVNOG RJEŠENJA MOŽE SE PODNIJETI NADLEŽNOM SUDU SAMO U PREDMETU U KOJEM JE PO TUŽBI POKRENUT UPRAVNI SPOR PROTIV TOG RJEŠENJA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 19. stav 4. Zakona o upravnim sporovima, pod uvjetima iz stava 2. i 3. ovog člana (kojim je propisano odlaganje izvršenja u upravnom postupku, ako je pokrenut upravni spor), o odlaganju izvršenja upravnog akta protiv kojeg je podnesena tužba može odlučiti i nadležni sud kome je tužba podnesena ako to pismeno zatraži tužitelj.

U konkretnom slučaju rješenje čije se odlaganje izvršenja traži doneseno je 21.04.2004. godine, s tim da se radi o prvostepenom rješenju. Protiv tog rješenja mogla se izjaviti žalba Kantonalnom poreznom uredu, Z., a potom i Federalnom ministarstvu finansija, pa tek tada pokrenuti upravni spor kod ovog suda.

Kako je po naprijed citiranoj odredbi Zakona o upravnim sporovima odlaganje izvršenja moguće tražiti protiv rješenja protiv koga je podnesena tužba u upravnom sporu, a tužba u ovom predmetu nije podnesena nego je upravni postupak još u toku, to se zahtjev za odgodu izvršenja ne može podnijeti ovom sudu, već se eventualno može postaviti takav zahtjev u upravnom postupku pred upravnim organima.

Stoga je sud, analognom primjenom člana 26. stav 1. tačka 5. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev odbacio.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1144/04 od 2.6.2004.g.)

52.

Članovi 49. stav 1. i 60. Zakona o upravnim sporovima

Član 247. stav 2. Zakona o parničnom postupku

ZAHTJEV ZA VANREDNO PREISPITIVANJE PRESUDE VRHOVNOG SUDA FBiH DONESENE U UPRAVNOM SPORU, OD KOJEG JE PODNOSILAC ODUSTAO PRIJE NEGO JE SUD O NJEMU ODLUČIO, TREBA ODBACITI KAO NEDOZVOLJEN.

Iz obrazloženja:

Zahtjevom za vanredno preispitivanje koji je podnešen dana 13.03.2002. godine tužiteljica je osporila zakonitost presude ovog suda, broj i datum naveden u uvodu, a kojom je po tužbi tužiteljice poništeno osporeno rješenje, navedeno u uvodu, kao i prvostepeno rješenje od 13.09.2000. godine i odlučeno da joj prestaje pravo na isplatu invalidske penzije počev od 01.03.2000. godine.

U odgovoru na zahtjev za vanredno preispitivanje navedene odluke ovog suda tuženi je predložio da se isti odbije.

Prije nego je ovaj sud donio odluku po zahtjevu, tužiteljica je pismenim podneskom od 26.09.2003. godine, koji je zaprimljen kod ovog suda dana 29.09.2003. godine, dala izjavu da odustaje od podnesenog zahtjeva za vanredno preispitivanje.

S obzirom na takvu izjavu tužiteljice, podneseni zahtjev se u zakonskom smislu smatra nedozvoljenim. Odredbama Zakona o upravnim sporovima nije propisano u kojim slučajevima se zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke, kao vanredno pravno sredstvo, smatra nedozvoljenom, pa se u odnosu na to pitanje, a na osnovu člana 60. navedenog zakona, shodno primjenjuju odredbe zakona kojim je uređen parnični postupak. Prema odredbama člana 247. Zakona o parničnom postupku, smatra se da je revizija kao vanredno pravno sredstvo, pored ostalih slučajeva pobrojanih u tom članu, nedozvoljena i onda ako je stranka odustala od podnesene revizije.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Uvl-3/02 od 6.11.2003.g.)

53.

Član 66. Zakona o upravnim sporovima

NE POSTOJE PROCESNO-PRAVNE PRETPOSTAVKE ZA DONOŠENJE UPRAVNOG AKTA OD STRANE SUDA KOJIM SE RJEŠAVA SAMA UPRAVNA STVAR (ČLAN 66. ZUS-a), U SLUČAJU KADA PRVOSTEPENI ORGAN UPRAVE U IZVRŠENJU SUDSKE ODLUKE NIJE U PONOVNOM POSTUPKU DONIO U ZAKONSKOM ROKU NOVO RJEŠENJE.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 66. stav 1. Zakona o upravnim sporovima propisano je ako nadležni organ poslije poništavanja upravnog akta ne donese odmah, a najkasnije u roku od 15 dana novi upravni akt ili novi upravni akt u izvršenju presudu donesene na osnovu člana 38. stav 6. ovog zakona, stranka može posebnim podneskom tražiti donošenje takvog akta. Ako nadležni organ ne donese upravni akt ni za sedam dana od ovog traženja, stranka može tražiti donošenje takvog akta od suda koji je donio presudu u

prvom stepenu, dok je odredbom stava 2. navedenog člana propisano da će po zahtjevu stranke iz stava 1. sud zatražiti od nadležnog organa spis predmeta i obavještenje o razlozima zbog kojih upravni akt nije donio. Nadležni organ je dužan dostaviti spis i dati obavještenje odmah, a najkasnije u roku od sedam dana, a ako on to ne učini, ili ako dato obavještenje, po ocjeni suda, ne opravdava neizvršenje sudske presude, sud će donijeti rješenje koje u svemu zamjenjuje upravni akt nadležnog organa.

U konkretnom slučaju iz spisa predmeta vidi se da je tužitelj dopisom od 01.06.1999.godine zahtjevao od prvostepenog organa da donese rješenje u ovoj upravnoj stvari, obzirom da je presudom Vrhovnog suda FBiH broj U-69/98 od 11.03.1999.godine njegova tužba uvažena, osporeno i prvostepeno rješenje poništeno i predmet vraćen prvostepenom organu na ponovno rješavanje. Takođe se iz spisa vidi da je na zahtjev ovog suda, da se izjasni o razlozima nedonošenja rješenja, drugostepeni organ obavjestio sud da je prvostepeni organ donio rješenje 27.07.1999.godine i isto dostavio tužitelju, kao i ovom sudu. Tužitelj je, i pored postojanja prvostepenog rješenja, donesenog u izvršenju presude ovog suda, izričito naveo, u dopisu sudu od 21.09.1999.godine da ostaje pri svom zahtjevu, da sud donese rješenje, koje u svemu zamjenjuje upravni akt nadležnog organa.

Međutim, sve i pod pretpostavkom da prvostepeni organ, u izvršenju presude ovog suda od 11.03.1999. godine, nije donio novo rješenje tužitelj ne ispunjava zakonom propisane uslove da od suda traži da u smislu člana 66. Zakona o upravnim sporovima donese akt koji zamjenjuje prvostepeno rješenje. U ovakvim slučajevima stranka ima mogućnost da u upravnom postupku izjavi žalbu drugostepenom organu u smislu člana 243. Zakona o upravnom postupku i u tom postupku izdejstvuje donošenje upravnog akta bilo od prvostepenog ili drugostepenog organa uprave.

Iz izloženog proizilazi da nisu ispunjeni zakonski uslovi propisani u članu 66. ZUS-a da sud donese rješenje koje zamjenjuje upravni akt, jer je nadležni organ donio u ponovnom postupku novi akt, pa je stoga zahtjev kao neosnovan valjalo odbiti.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1649/99 od 4.3.2004.g.)

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

KRIVIČNO PRAVO

Fakultativni pritvor

- utjecanje na svjedoke kao razlog za pritvor 6

Ispitivanje po službenoj dužnosti

- mogućnost ispitivanja pogrešno označene dužine trajanja pritvora 12

Jamstvo

- mogućnost ispitivanja opravdanosti prijedloga za jamstvo navedenog u žalbi na rješenje o produženju pritvora 4

Nasilničko ponašanje

- bezrazložnost napada 1

Nepravo ponavljanje kaznenog postupka

- primjena zakona 13

Ponavljanje krivičnog djela

- evidencija mldb. osumnjičenog kod policije kao mogućeg učinitelja više krivičnih djela 7

Pravo na žalbu

- rješenje izvanraspravnog vijeća kojim se odbija prijedlog za produženje pritvora 9

Prijedlog za ukidanje pritvora

- mogućnost žalbe na rješenje kojim se odbija prijedlog za ukidanje pritvora 10

Prijedlog za produženje pritvora

- opasnost od bijegstva 5

Pritvor

- osnovana sumnja 3

Produženje pritvora

- funkcionalna nadležnost za odlučivanje o prijedlogu za produženje pritvora nakon potvrđivanja optužnice 11

Određivanje pritvora

- krivična djela u stjecaju 8

Stvarna nadležnost

- prvostepena nadležnost Vrhovnog suda Federacije BiH 2

GRADANSKO PRAVO

Bitna povreda

- nije razumljiva izreka presude ako u njoj nije sadržan zahtjev koji se odbija 16
- ne postoji ako je pogrešno označen zastupnik 18

Izreka presude

- mora sadržavati zahtjev koji se odbija 16

Javni dug

- nisu tražbine iz deliktne odgovornosti 28
- ispravka stanja u početnoj bilanci 26

Materijalno pravo

- nema pogrešne primjene ako je umjesto odredbe na koju se sud pogrešno pozvao, došlo do pravilne primjene neke druge 20

Nadležnost

- sud nije nadležan za odluku o povratu plaćenog poreza ni kada je nadležan za sa njime povezano prethodno pitanje 14
- kada davatelj stana nakon smrti nositelja stanarskog prava odbije sklopiti ugovor sa članom domaćinstva 15

Naknada štete

- prouzročena kaznenim djelom zastarijeva u dužem roku 24
- kada je veća od zatezne kamate 25

Novčana obveza

- je određena i kada su dati elementi za određivanje 19

Početna bilanca

- tražbine prema Federaciji BiH iskazane u pasivnoj podbilanci su neutužive 26

Revizija

- pravo na izjavljivanje cijeni se prema pojedinačnom zahtjevu svakog običnog materijalnog suparničara 17
- kod ocjene prava na reviziju ne mogu se pojedinačni zahtjevi kumulirati 17
- buduće tražbine se zbrajaju do 5 godina 22

Radni odnos

- na određeno vrijeme nemože prešutno postati na neodređeno vrijeme 33

Stambeni odnosi

- pravo na korištenje stana poslije smrti nositelja stanarskog prava 30
- pravo na korištenje po nezakonitom useljenju 31

Štrajk

- zahtijevanje zabrane ili provođenja štrajka nije vremenski ograničeno 32

Zahtjev za zaštitu zakonitosti

- ne postoji kao pravni lijek 21

Zaostavština

- kada koriste samo neki od nasljednika 29

Zastarjelost tražbine

- za vrijeme ratnog stanja tekao je rok zastare 23
- duži rok za štetu prouzročenu kaznenim djelom 24

Zastupnik

- pogrešno označenje zastupnika je bez utjecaja na pravilnost zastupanja 18

Zaštita od klevete

- zabrana izražavanja neistine nije povreda slobode izražavanja 27
- sudskim mjerama samo zabrana izražavanje neistinitih činjenica 27

UPRAVNO PRAVO

Izuzetno materijalno obezbjeđenje

- pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje ne može se priznati vojnom licu zbog gubitka radne sposobnosti nastale usljed bolesti po prestanku službe 34
- korisniku prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje koje je stekao po osnovu gubitka radne sposobnosti to pravo prestaje zasnivanjem radnog odnosa 35
- majci poginulog borca ne može prestatu pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje samo zbog toga što je njen bračni drug koji nije otac poginulog borca korisnik penzije 36
- korisniku prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje koji je pravosnažno osuđen na kaznu zatvora duže od 6 mjeseci prestaje pravo na isplatu istog samo za vrijeme faktičkog boravka u zatvoru 37
- priznato pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje zbog gubitka radne sposobnosti utvrđenog po vojnojlekarскоj komisiji prestaje ukoliko korisnik u roku ne pribavi nalaz instituta za ocjenjivanje radne sposobnosti 38
- pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje supruzi nestalog vojnog lica pripada od dana njegovog nestanka, a ne od dana pribavljanja dokaza o načinu i okolnostima nestanka 39

Inspeksijski nadzor

- kantonalna inspekcija rada i zaštite na radu nije ovlaštena da izriče inspeksijsku mjeru uspostave radno-pravnog statusa uposlenika 40

Penzijsko i invalidsko osiguranje

- po pitanju zastare neisplaćenih penzija ne mogu se primjeniti odredbe Zakona o obligacionim odnosima 41
- uslovi pod kojim korisniku penzije pripada pravo na isplatu u inostranstvo 42
- postupak za ostvarivanje starosne penzije vojnog osiguranika ne može se zaključkom prvostepenog organa prekinuti radi utvrđivanja statusa osiguranika od strane vojnog organa kao prethodnog pitanja 43

- prvostepeno rješenje o procentu vojnog invaliditeta ratnog vojnog invalida i njegovim pravima, protiv kojeg nije izjavljena žalba, podliježe reviziji drugostepenog organa u roku od 3 mjeseca od dana kada mu prvostepeni organ dostavi predmet 44

Porez na promet proizvoda i usluga

- ne smatra se reprodukcijom materijalom gotovo jestivo ulje koje se pretače u boce i kanistre i kao takvo stavlja u promet, te njegova nabavka podliježe plaćanju poreza na promet 45
- organi ili organizacije koji vrše obuku kandidata za polaganje vozačkog ispita nisu oslobođeni obaveze plaćanja poreza na promet usluga 46

Posebne novčane naknade i šteta

- pravo na novčanu naknadu po osnovu nezaposlenosti ne može se uskratiti pripravniku zbog toga što u ugovorenom roku nije položio stručni ispit 47
- o naknadi za nastalu štetu na sredstvima koja su oduzeta od vlasnika za potrebe oružanih snaga i odbrane zemlje nadležan je da rješava redovni sud 48

Privatizacija privrednih društava

- prijavu na tender u postupku privatizacije privrednih društava mogu podnijeti ne samo pojedinci nego i više udruženih fizičkih lica 49

Upravni sporovi

- ne može se tužbom pokrenuti upravni spor protiv Federalne komisije za implementaciju člana 143. Zakona o radu zbog nedonošenja rješenja po žalbi izjavljenih protiv rješenja istoimene kantonalne komisije 50
- odlaganje izvršenja upravnog rješenja može se tražiti kod suda samo kada je protiv tog rješenja tužbom pokrenut upravni spor 51
- zahtjev za vanredno preispitivanje presude od kojeg je podnosilac odustao prije nego je nadležni sud o njemu odlučio treba odbaciti kao nedozvoljen 52
- ne postoje procesno-pravne pretpostavke da sud riješi samu upravnu stvar umjesto prvostepenog organa uprave koji u izvršenju sudske odluke nije u ponovnom postupku u zakonskom roku donio novo rješenje 53

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, br. 36/03 i 21/04);
- Zakon o krivičnom postupku (“Službene novine Federacije BiH”, br.35/03 i 56/03).

GRADANSKO PRAVO

- Zakon o porezu na promet proizvoda i usluga (Sl. novine FBiH br. 6/95 i 49/02)
- Zakon o parničnom postupku (Sl. novine FBiH br. 42/88 i 3/99) - raniji
- Zakon o stambenim odnosima (Sl. list SR BiH br. 14/84, 12/87 i 36/89, Sl. novine FBiH br. 11/98, 38/98 i 19/99)
- Zakon o obveznim odnosima/obligacionim odnosima (Sl. list SFRJ br. 29/78, 57/89, Sl. list SRBiH br. 2/92, 13/93 i 13/94 i Sl. novine FBiH br. 29/03 – preuzeti (i sada u primjeni)
- Zakon o početnoj bilanci stanja poduzeta i banaka (Sl. novine FBiH br. 12/98 i 40/99)
- Zakon o utvrđivanju i ostvarivanju tražbina nastalih za vrijeme ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti (Sl. novine FBiH br. 43/01)
- Uredba o načinu utvrđivanja i realizaciji javnog duga Federacije Bosne i Hercegovine nastalog za vrijeme ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti (Sl. novine FBiH br. 17/02)
- Zakon o zaštiti od klevete (Sl. novine FBiH br. 19/03)
- Zakon o naslijeđivanju (Sl. list SRBiH br. 7/80)
- Zakon o štrajku (Sl. novine FBiH br. 14/00)
- Zakon o osnovnim pravima iz radnog odnosa (Sl. list SFRJ br. 60/89 i 42/90)

UPRAVNO PRAVO

PROPISI BIVŠE SFRJ

- Zakon o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 57/89, Sl. list RBiH", br. 2/92 13/93 i 13/94 i "Sl. list FBiH", br. 29/03)
- Zakon o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list SFRJ", br. 31/86 do 42/90)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika ("Službeni list SFRJ", br. 7/85, 74/87 i 20/89)

REPUBLIČKI PROPISI (SRBiH i RBiH) PROPISI BIVŠE SRBiH

- Zakon o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", br. 34/86, 1/90, 29/90, "Službeni list RBiH", br. 3/93 i 13/94)
- Uredba o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe odbrane ("Službeni list SRBiH", br. 19/92)

PROPISI RBiH

- Zakon o službi u Armiji RBiH ("Službeni list RBiH", br. 11/92 i 8/93)
- Zakon o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list RBiH", br. 33/95, 37/95 i 17/96)

FEDERALNI PROPISI

- Zakon o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 48/99)
- Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 8/00)
- Zakon o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 53/03)
- Zakon o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba ("Službene novine Federacije BiH", br. 55/00)
- Zakon o privatizaciji preduzeća ("Službene novine Federacije BiH", br. 27/97, 8/99, 32/00, 45/00, 54/00, 61/01, 27/02 i 33/02)
- Zakon o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/95, 25/97, 13/00, 36/00, 54/00 i 22/01)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98 i 49/00)